

Міністерство освіти і науки України
Київський національний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут

*«Актуальні проблеми сучасної
транслятології, лінгвокраїнознавства
та теорії міжкультурної комунікації»*

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
Міжнародної науково-практичної
Інтернет–конференції**

25 березня 2016 року

Вінниця 2016

УДК 81'1

ББК 81

А 43

Актуальні проблеми сучасної транслятології, лінгвокраїнознавства та теорії міжкультурної комунікації: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. – Вінниця: Центр підготовки наукових та навчально-методичних видань ВТЕІ КНТЕУ, 2016. – 101 с.

У збірнику матеріалів міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми сучасної транслятології, лінгвокраїнознавства та теорії міжкультурної комунікації» розглянуто низку питань, що стосуються загальної теорії перекладознавства, практики технічного та художнього перекладу, складників перекладацької компетентності, інновацій в підготовці перекладачів, а також перспектив розвитку дискурсознавства, комунікативної лінгвістики та міжкультурної комунікації на теренах лінгвогерманістики та лінгвославістики.

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії – **Замкова Н.Л.**, д. філос. н., доцент.

Відповідальний секретар – **Мартінова Л.Б.**, к. філол. н., доцент.

Члени редакційної колегії:

Іваницька Н.Б., д. філол. н., професор; **Вуколова В.О.**, к. філол. н., доцент;

Гладь С.В., к. філол. н., доцент; **Калініченко А.І.**, к. пед. н., доцент;

Чугу С.Д. к. філол. н., доцент.

Друкується за ухвалою Вченої Ради Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ.

Наукові роботи друкуються в авторській редакції.

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТРАНСЛЯТОЛОГІЇ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

- Іваницька Н.Б., к.філол.н., професор**
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
СУЧАСНІ ВИМІРИ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ПЕРЕКЛАДУ..... 8
- Колядич Ю.В., к.філол.н., ст. викладач**
Вінницький державний педагогічний університет ім. М.Коцюбинського
ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ НА ЛЕКСИЧНОМУ РІВНІ... 12
- Ткачук Т.І., к.філол.н., доцент**
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
**ЛЕКСИЧНІ ПРИЙОМИ ПЕРЕКЛАДУ ЕКОНОМІЧНОЇ
ТЕРМІНОСИСТЕМИ..... 15**

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ТЕХНІЧНОГО ТА ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ

- IrelandR., Master of English**
Groningen University RUG
**MODAL ASPECT OF THE LITERARY: TEXT TRANSLATION
CHALLENGES..... 20**
- Гладь С.В., к.філол.н., доцент**
Вінницький торговельно-економічного інституту КНТЕУ
ЧИТАТЕЛЬСКАЯ РЕФЛЕКСИЯ В ХУДОЖЕСТВЕННОМ ТЕКСТЕ. 24

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПІДГОТОВЦІ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

- Gladio A.**
Vinnytsia National Technical University
Lundstrom M., Master of IT
Florida, US
INTERNET COMMUNITY USERS..... 28

Яблочнікова В.О., асистент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ НЕОБХІДНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ.....	30
---	-----------

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Замкова Н.Л., д.філос.н., доцент Войнаровська Н.В., к.пед.н., доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ DEVELOPING FOREIGN BILINGUAL COMPETENCE OF PERSPECTIVE INTERPRETERS.....	33
---	-----------

Іваницька Н.Л., д.філол.н., професор Вінницький державний педагогічний університет ім. М.Коцюбинського СТРАТЕГІЇ Й ТАКТИКИ ВІТЧИЗНЯНОЇ МОВНОЇ ОСВІТИ.....	36
---	-----------

Паславська І.Б., асистент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ Паславський В.В. Академія ім. Леона Козмінського, м. Варшава АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ТРУДНОЩІ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРЕКЛАДАЧІВ В ПРОФЕСІЙНІЙ МІЖНАРОДНІЙ КОМУНІКАЦІЇ.....	41
---	-----------

Прадівлянний М.Г., к.пед.н., доцент Вінницький національний технічний університет Бондар Н.Д., асистент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ СПЕЦИФІКА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ПЕРЕКЛАДАЧА У НЕМОВНОМУ ВІЗ З ТОЧКИ ЗОРУ ФОРМУВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	44
--	-----------

Троян Г.В., ст. викладач Вінницький національний технічний університет ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ НАПРЯМКІВ ПІДГОТОВКИ.....	48
--	-----------

Черній Г.В., к.пед.н., доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ МІСЦЕ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ..	52
---	-----------

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕНЬ
ГЕРМАНСЬКИХ, РОМАНСЬКИХ І СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ І
ЛІТЕРАТУР**

Деменчук О.В., д.філол.н., доцент

Рівненський державний гуманітарний університет

**СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ ЛЕКСИКИ В АСПЕКТІ
МІЖМОВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ..... 55**

Леміш Н.Є, д.філол.н., доцент

Бердянський державний педагогічний університет

**ВЕРТЕРАЛЬНІ ПРОТОТИПИ ДЛЯ ДОМІНАНТИ КАУЗАЛЬНОГО
КОМПЛЕКСУ ПРИЧИНА В РІЗНОСИСТЕМНИХ МОВАХ..... 58**

Мізін К.І., д.філол.,н., професор

Кременчуцький національний університет ім. М. Остроградського

**СПЕЦИФІКА ОБ'ЄКТИВАЦІЇ КОНЦЕПТУ ОКО
АНГЛІЙСЬКИМИ, НІМЕЦЬКИМИ, УКРАЇНСЬКИМИ ТА
РОСІЙСЬКИМИ УСТАЛЕНИМИ ПОРІВНЯННЯМИ..... 62**

Черній С.В., магістр політичних наук

Ягелонський університет, Польща

**ОБРАЗНІСТЬ У ЛАТИНЦІ І БУКВИЦІ ЯК СПІЛЬНИЙ КЛЮЧ ДО
ГЛИБИННОГО РОЗУМІННЯ МОВ..... 66**

Човганюк М.М., асистент

Вінницький державний педагогічний університет ім. М.Коцюбинського

**ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ФЕНОМЕНУ ВВІЧЛИВОСТІ У ПЕРСПЕКТИВІ
ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ..... 68**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДИСКУРСОЗНАВСТВА, КОМУНІКАТИВНОЇ
ЛІНГВІСТИКИ ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ**

Вуколова В.О., к.філол.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

**BICULTURAL APPROACH AS A KEY FACTOR OF SUCCESSFUL
INTERCULTURAL COMMUNICATION..... 71**

Присяжна О.Д., к.філол.н., ст. викладач
Вінницький національний технічний університет
МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ТА
ВИКЛАДАЧІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ..... 74

Сікорська Л.О., к.пед.н., доцент
Панасюк М.А.
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
INTERCULTURAL COMMUNICATION..... 77

Ткачук І.В., асистент
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
ТРЕБОВАНИЯ К УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ ЛИЧНОСТИ
ПЕРЕВОДЧИКА В РАМКАХ РАЗВИТИЯ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ
КОММУНИКАЦИИ..... 81

Чугу С.Д., к.філол.н., доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
PRAGMATIC AND COGNITIVE DIMENSIONS OF THE
NARRATIVE: THEORETICAL ASSUMPTIONS..... 85

**ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ
ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ
ПЕРЕКЛАДАЧА**

Дмітренко Н.Є., к.пед.н., доцент
Зарічна О.В., к пед.н., ст. викладач
Вінницький державний педагогічний університет ім. М.Коцюбинського
PRE-DISCUSSION OF PBL IN TUTORIAL GROUPS OF ESL:
METHODOLOGICAL AND PROFESSIONAL ASPECTS..... 90

Калініченко А.І., к.пед.н., доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
Макодай І.І., к.пед.н., доцент
Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова
ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ПЕРЕКЛАДУ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НЕМОВНИХ ВНЗ..... 92

Самохвал О.О., к.пед.н., доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
BILDUNG DER MULTIKULTURELLEN KOMPETENZ DER
ZUKÜNFTIGEN DOLMETSCHER DURCH
FREMDKOMMUNIKATIONSMITTEL..... 95

Шостак У.В., асистент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

**ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ
ПРОФЕСІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО**

ПЕРЕКЛАДАЧА..... 99

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТРАНСЛЯТОЛОГІЇ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

УДК 81'25 (043.2)

Н.Б. Іваницька, д.філол.н., професор
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

СУЧАСНІ ВИМІРИ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ПЕРЕКЛАДУ

Незважаючи на те, що сучасне перекладознавство має значні досягнення у визначенні основних стратегій і тактик перекладу різножанрових текстів, проблема оцінки якості перекладу і досі залишається повністю не вичерпаною. Активна праця в царині теоретизації моделей оцінки перекладеного тексту, як і їхні практичні імплементації поряд із уведенням в дію міжнародних та європейських стандартів, на жаль, не призвели до створення універсальної моделі оцінки якості перекладу, що обумовлює необхідність подальшого наукового пошуку в окресленій проблемі.

Слід згадати, що наукова дискусія щодо створення вимірних параметрів якості перекладу не є новою, оскільки так чи інакше її піднімали в загальній теорії перекладу (Л.С. Бархударов, В.С. Виноградов, В.М. Комісаров та ін.), а також розглядали в аспекті еквівалентності і адекватності перекладу (Ю.В. Ваннікова, О.О. Горбачевський, Ю. Найда, А. Нойберт, Я. Рецкер, А.Д. Швейцер та ін.). Проте і досі залишається більше питань, аніж відповідей, коли мова йде про вироблення ефективної моделі оцінки якості перекладу, особливо, якщо взяти до уваги останні досягнення у сфері дискурсології, когнітивістики, психолінгвістики, етнолінгвістики, лінгвокультурології.

Першим теоретиком перекладознавства, який звернув увагу на оцінку якості перекладу, був Ю. Найда [1]. Він стверджував, що першорядну роль в оцінюванні перекладу відіграє реакція читачів. На його думку, висока оцінка перекладу визначена ідентичною «реакцією» читачів на текст оригіналу та текст перекладу. Таке розуміння виникає з висунутої Ю. Найдою концепції «динамічної еквівалентності». У 80-і рр. розвиток «Скопос-теорії» (К. Райс,

Г. Фермеер) позначився і на формуванні нового підходу до оцінки якості перекладу. Ключовим елементом цієї теорії є «Скопос», або мета тексту перекладу, яка, власне, і визначає його якість. З початку 90-х рр. зазнають розвитку нові підходи до оцінки перекладу, засновані на принципах функціоналізму. Відповідно до таких підходів, оцінку якості тексту перекладу визначає сам реципієнт, заздалегідь позначивши критерії, яким даний текст, на його думку, повинен відповідати.

Загалом, якщо здійснити бодай побіжний аналіз найбільш відомих теоретичних підходів до оцінки перекладів, неважко буде помітити, що більшість із них зводиться здебільшого до визначення норм, стандартів і параметрів, що висувають до перекладу з опертям на ту чи іншу концепцію перекладознавства. Так, наприклад, Гідеон Турі розробляє концепцію норм перекладу, в яку входять, серед інших, безпосередньо перекладацькі норми. Серед них Турі розрізняє попередні (*preliminary norms*) та операційні (*operational norms*) норми перекладу [3, с. 58-59]. Вони безпосередньо чи опосередковано визначають стосунки між текстом оригіналу і текстом перекладу.

Поширеними на сьогодні є концепції, відповідно до яких текст, попри те, що тлумачиться за своєю природою як мовно-текстова дія, проектується на макрорівень суспільства. З огляду на це оцінка якості перекладу повинна бути сформована на підставі як ендогенних (текстових), так і екзогенних (соціально-історичних) факторів, які мають безпосередній вплив на цільовий переклад [4]. Науковці зауважують, що, тоді як аналіз ендогенних факторів корелює із встановленням еквівалентності вихідного тексту та тексту перекладу, то аналіз екзогенних параметрів вимагає кваліфікованого інтертекстуального аналізу, який органічно доповнює критерій еквівалентності. Такий підхід враховує як синхронний, так і діахронічний аспекти тексту.

Отже, бодай стислий критичний аналіз теоретичних підходів до проблеми оцінки якості перекладу дає змогу стверджувати, що навіть ті з них, які пропонують модель оцінки перекладу, не мають особливої практичної

значущості; крім того, простежується тенденція до того, що чим більш розробленим і складним є теоретичний підхід, тим більш складним стає і сам процес продукування оцінки якості перекладеного тексту. Відповідно з кожним таким теоретичним підходом можна лише дати опис тексту перекладу і допущених у ньому помилок, але вироблення шкали оцінок, виходячи з даних теоретичних підходів, є завданням доволі непростим. Ймовірно, для того, щоб швидко, якісно і найменш суб'єктивно оцінити переклад, більш придатними виступають інші методи. Такий метод, який на сьогодні постулюється як метод кількісної оцінки якості перекладу, активно розробляється різними перекладацькими організаціями, починаючи з 70-х рр. ХХ століття паралельно з теоретичними підходами. Основною метою даного методу є створення шкали оцінювання, встановлення допустимого числового коефіцієнту відповідності перекладу нормі (виходячи з критеріїв та кількості допущених помилок), а також виявлення типології помилок, відповідно до яких і обраховується числовий коефіцієнт.

Першою подібною кількісною системою оцінки перекладів стала модель Sical (Canadian Language Quality Measurement System), розроблена для проведення професійної атестації перекладачів на базі Канадського державного бюро перекладів (Canadian Government Translation Bureau). Система Sical базується на підрахунку кількості помилок, серед яких також розрізняють чотири категорії помилок: мовні помилки і перекладацькі помилки, а також грубі і негрубі помилки. Виходячи з цього, була складена шкала оцінок для перевірки тексту з 400 друкованих знаків.

Багато наступних моделей, також розроблених для проведення сертифікаційних іспитів для перекладачів, ґрунтуються на подібній схемі, щоправда, більш досконалії (наприклад, система Американської асоціації перекладачів, кількісна система оцінки якості перекладів Ради усних і письмових перекладачів та термінологів Канади та ін.).

Слід зауважити, що дещо пізніше були розвинені більш зручні і продумані кількісні моделі оцінки якості перекладів. Так, наприклад, з'явилася єдина

система, що враховує тип тексту, що перекладається, і орієнтована виключно на оцінку технічних текстів перекладу – система SAE J 2450 (J2450 Translation Quality Metric). Не можна оминати увагою і одну з найбільш успішних на сьогодні Європейських моделей – Black Jack, розроблену Британською агенцією перекладів (British Translation Agency, ITR). Дана модель є комерційним закритим продуктом у формі програмного забезпечення, що встановлюється на ПК, що значно полегшує роботу експерта з оцінки перекладу.

Загалом розвиток кількісних моделей значно полегшив процедуру оцінки якості перекладу. Однак, кількісні моделі оцінки якості перекладу мають суттєві недоліки, зокрема «прихильність» моделі до певної кількості слів у тексті; розмиті, неясні параметри оцінки; відсутність або нестача важливих параметрів оцінки; неясна шкала присвоєння оцінок; відсутність рівня «прийнятності» перекладу тощо.

Отже, на сьогодні проблема створення ефективної моделі оцінки якості перекладу, яка б ґрунтувалася на єдності теоретичних досліджень у галузі перекладознавства та практичних формах реалізації теоретизованих положень, залишається повністю не вичерпаною. Параметральні показники такої оцінки нерідко є суперечливими через суб'єктивізм, що, безумовно, активізує науковий пошук у цьому напрямку. Сприятливими для створення об'єктивної моделі оцінки якості перекладу видаються інтердисциплінарні розвідки, що зближують переклад із дискурсознавством, лінгвокультурологією, психолінгвістикою, етнолінгвістикою, когнітивістикою.

Список використаних джерел:

1. Найда Ю. К науке переводить. Принципы соответствий / Ю. Найда // Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике: сб. статей. – М.: Международные отношения, 1978. - С. 23-45.

2. House J. How do we know when a translation is good? // E.Steiner & C. Yallop (Eds.), Exploring Translation and Multi-lingual Text Production: Beyond Content – Berlin: Mouton De Gruyter. – 2001a. – pp. 127–160.

3. Toury Gideon. Descriptive Translation Studies and Beyond / T. Gideon. - Amsterdam-Philadelphia: John Benjamins, 1995. – 204 p.

4. Newmark P. Approaches to Translation / P. Newmark. – Oxford, 1981.- 201 p.

УДК 81'25:81'373 (043.2)

Ю.В. Колядич, к.філол. н.
Вінницький державний педагогічний
університет ім. М. Коцюбинського

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ НА ЛЕКСИЧНОМУ РІВНІ

Відтворення цілісності художнього тексту вимагає від перекладача критичної інтерпретації оригіналу, віддзеркалення діалектичного взаємозв'язку змісту і форми художнього твору.

У контексті окресленої тенденції проблема перекладу є сьогодні особливо актуальною. Серед сучасних напрацювань в англо-українському перекладаознавстві чільне місце належить працям Р. Зарівчак, В. Карабан, С. Ковганюк, В. Коптілова, М. Новікової, М. Дудченко, О. Павленко, А. Пермінової, О. Грабовецької та ін.

Однак, попри ряд як поодиноких, так і колективних досліджень перекладознавчих шкіл (Київської (Київський національний університет імені Т.Г. Шевченка, Київський лінгвістичний університет та ін.), Львівської (Львівський державний університет ім. І. Франка), проблема міжмовних перетворень в художньому перекладі (з метою отримання оптимальних перекладацьких рішень) залишається до кінця невизначеною.

Таким чином, актуальність означеного питання зумовила мету даного дослідження: визначити засоби виразності художнього тексту та можливі прийоми застосування перекладацьких трансформацій на лексичному рівні.

Лексичний рівень прозового художнього твору, безумовно, є тлом формування та функціонування міжмовних перетворень вже через те, що він виступає актуалізатором авторської інтенції. Головне завдання перекладача –

не викривити творчу індивідуальність автора, зберегти найсуттєвіші змістові й формально-естетичні елементи твору, закладені на лексичному рівні.

Лексичні трансформації застосовуються перекладачем у випадку, якщо у вихідному тексті зустрічається нестандартна мовна одиниця на рівні слова (власні назви, терміни професійної галузі, географічні, етнічні реалії тощо).

Еквівалентне відтворення зазначених мовних одиниць ще й досі викликає чисельні дискусії. Деякі дослідники вважають за доцільне використовувати транслітерацію або транскрипцію, інші – описовий переклад в якості оптимального перекладацького рішення: *Jaguar* [5, р. 92] / *Ягуар* (транслітерація) [2, с. 7] / *Ягуар* (транслітерація) [2, с. 4]; *Oxford* [5, р. 115] / *Оксфорд* (транскрипція) [2, с. 30] / *Оксфорд* (транскрипція) [3, с. 33].

Застосування транскрипції та транслітерації у наведеному прикладі, на нашу думку, є доцільним, оскільки реалії, які набули статусу інтернаціональних, добре відомі реципієнту перекладу. В інших випадках у зв'язку з диференціацією фонових знань носіїв двох культур перекладачеві доводиться додавати окремі пояснення (зноски, посилання, коментарі): *Bryn Mawr* [5, р. 116] / *Брин-Мор* (транскрипція) [2, с. 31] / *Брин-Мор. Жіночий коледж в штаті Пенсільванія* (транскрипція та пояснення, яке надається у вигляді зноски) [3, с. 34]; *Vogue* [307, р. 133] / *Вог* (транскрипція) [2, с. 48] / *Вог. Журнал для жінок* (транскрипція та пояснення, яке надається у вигляді зноски) [3, с. 51]; *Greenwich Village* [5, р. 146] / *Гринич-вилледж* (транскрипція і транслітерація) [2, с. 61] / *Гринвіч-віллідж. Район в Нью-Йорку, де живе багато художників, поетів тощо.* (транслітерація з транскрипцією та пояснення, яке надано у вигляді зноски) [3, с. 64]; *Quaker* [5, р. 158] / *Квакер* (транскрипція) [2, с. 73] / *Квакер. Квакери – релігійна секта в Америці* (транскрипція і тлумачення, яке надається у вигляді коментаря) [3, с. 76]; *West Point* [5, р. 161] / *Вест-Пойнт* (транслітерація) [2, с. 77] / *Вестпойнтське військове училище* (транслітерація із додаванням характерних узгоджувальних закінчення прикметника в роді, числі й відмінку та пояснення) [3, с. 80].

Використання різноманітних лексичних заміन (конкретизація, генералізація, модуляція та ін.) зумовлена присутністю у вихідній мові багатьох полісемічних і семантично складних слів, які не мають прямого відповідника в цільовій мові, або заміна яких є суто перекладацькою ініціативою та не порушує гармонізації тексту перекладу. Варто також зазначити, що під час перекладу одне й те саме слово може піддаватися лексичній трансформації в протилежних напрямках: в бік звуження або розширення вихідного значення, тобто може бути як об'єктом конкретизації, так і генералізації: *You could hear him putting away his toilet articles* [5, p. 113]. / *Слышно было, как он убирает свои мыльницы и щетки* (конкретизація) [2, с. 28]. / ...заходився складати оте своє *причандалля* (генералізація) [3, с. 31].

Прийом цілісного перетворення є одним з найпродуктивніших в художньому перекладі (фразеологізми, сталі вирази та афоризми): *Horwits drove off like a bat out of hell* [5, p. 127]. / *Хорвиц понесся так, как будто за ним черти гнались* [2, с. 42]. / *Горвиц рвонув з місця так, ніби за ним чорти гналися* [3, с. 45].

Варто зазначити, що головна складність перекладу фразеологічних одиниць полягає в тому, що вони окрім певного змістового наповнення, містять в собі багатство експресивно-стилістичних відтінків, тому завданням перекладача є, не лише передати російською/українською мовою сенс фразеологічної одиниці, але й донести до цільової аудиторії її експресивність і образність, що спостерігаємо у наступному прикладі: *I got old Jane Gallagher on the brain again. I got her on, and I couldn't get her off* [5, p. 138]. / *Вдруг я опять вспомнил про Джейн Галлахер. Вспомнил – и уже не мог выкинуть ее из головы* [2, с. 53]. / *Простуючи до вестибюля, я раптом знову згадав про каналію Джейн Галлахер. Згадав – і вже не міг викинути її з голови* [3, с. 56].

Але є випадки, коли контекстуальний переклад фразеологічних одиниць стосовно як плану вираження, так і плану змісту, інколи не відповідає їх значенню в цільовій мові: *I got pretty run-down and had to come here and take it easy* [5, p. 94]. / *А потом я чуть не отдал концы, и меня отправили сюда*

отдыхать и лечиться [2, с. 9]. / ...як я мало не врїзав дуба і мене притарабанили сюди, щоб я трохи оклигав [3, с. 12].

Список використаних джерел:

1. Комиссаров В. Н. Общая теория перевода. Проблемы переводоведения в освещении зарубежных учёных / В. Н. Комиссаров. – М. : ЧеРо, 1999. – 136 с.
2. Павленко О. Г. Аспект міжмовної трансформації в художньому перекладі [Електронний ресурс] / О. Г. Павленко // Режим доступу: <http://info-library.com.ua/books-text-10760.html>. (Дата звернення: 02. 02. 2014р.).
3. Селінджер Дж. Д. Над прірвою в житті / Дж. Д. Селінджер; пер. з англ. – К. : Молодь, 1984. – 272 с.
4. Сэлинджер Дж. Д. Над пропастью во ржи / Дж. Д. Сэлинджер; пер. с англ. – М. : АСТ, 2000. – 333 с.
5. Толстой Л. Н. Война и мир: В 2-х кн. / Л. Н. Толстой. – М. : Художественная литература, 1978. – Т. 3-4.
6. Salinger J. D. The Catcher in the Rye / J. D. Salinger. – СПб. : Антология, Каро, 2006. – 288 с.
7. Tolstoy L. War and Peace / L. Tolstoy. – Penguin Books, 1997.

УДК 811.111

Т.І. Ткачук, к. філол. н.

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

**ЛЕКСИЧНІ ПРИЙОМИ ПЕРЕКЛАДУ ЕКОНОМІЧНОЇ
ТЕРМІНОСИСТЕМИ**

В умовах стрімкої євроінтеграції все більшої актуальності набуває дослідження перекладу термінів з української мови на англійську та навпаки. Розгляд питань транслятології прослідковується у працях таких науковців як Л.В. Савицька, М.В.Махінова, О.І.Бойчук, Т. А. Крисанова, Н. Ю. Дмитракова та інші. Особливий інтерес викликає цей процес для галузі економіки, так як останнім часом саме вона зазнала інтенсивного розвитку. Економічна

терміносистема як української так і англійської мови є численною та розгалуженою, що викликає деякі труднощі у процесі перекладу, крім того існують певні відмінності процесу термінотворення в англійській та українській мовах.

Більшість науковців наголошують на тому, що для точного перекладу термінів викладач має володіти знаннями тієї галузі науки, якої стосується переклад, а також бездоганно розуміти термінологію рідної мови та зміст цих термінів англійською мовою [4]. Коваленко А.Я розрізняє два етапи у процесі перекладу термінів: перший – це переклад значення рідною мовою, а другий – з'ясування значення терміна у контексті.

Найпоширенішими лексичними прийомами перекладу економічних термінів є лексична еквівалентність, конкретизація, генералізація та компресія.

Еквівалент – стала лексична відповідність, яка повністю співпадає із значенням іншомовного слова-терміна. Терміни, які мають еквіваленти в рідній мові, відіграють важливу роль при перекладі [4]. Вони слугують опорними пунктами у тексті, від них залежить розкриття значень інших слів, вони дають можливість з'ясувати характер та фаховість тексту [2,с.220]. Однак пошук еквівалентів у рідній мові для перекладу термінів з іноземної мови ускладнюється тим, що терміни – неоднозначні і в залежності від сфери знань, у якій вони вживаються, мають різні значення та дефініції. Тому далеко не завжди термін перекладається терміном – повним та абсолютним еквівалентом. Хоча деякі термінознаки справді однозначні і не мають жодних інших значень ні в якій іншій сфері і завжди перекладаються абсолютним еквівалентом, зокрема, для прикладу можна розглянути наступні терміни: «market», «demand», «inflation», «money», «economics» мають точні відповідники в українській мові: «ринок», «попит», «інфляція», «гроші», «економіка», які легко знайти у загальних словниках, не звертаючись навіть до фахових. Однак частка таких термінів у загальному термінофонді дуже незначна, тому переклад більшості спеціальних галузевих термінів не є простою заміною слова-терміна мовою оригіналу відповідним термінознаком у мові перекладу. Беззаперечним

є той факт, що лише тоді перекладати терміни було б легко та просто, якби наукова література мала монопольне право на їх використання, або ж якби кожний термін дійсно мав термінологічний еквівалент у будь-якій парі мов. Але такого не буває. Тому оптимальним є такий шлях перекладання термінів: «поняття - український термін», а не «іншомовний термін - український термін», з якої мови не відбувався б переклад [1,с.35].

З вищезазначеного слід підкреслити, що під час перекладу ключовим є усвідомлення значення вихідного тексту задля того, щоб більш точно розкрити його суть іншою мовою. Проте, досить важко уникнути семантичних втрат, які стають перешкодою на досягненні високого ступеня еквівалентності вихідного тексту та тексту перекладу. Так, беззаперечним залишається той факт, що досягання повної еквівалентності є зазвичай бажаним, але не реальним результатом. Вибір еквівалента для передачі значення слова в тексті перекладу є однією з найскладніших задач перекладу і зазвичай залежить від типу економічного тексту. Чим більше текст формалізований, тобто має загальноустановлену форму і виступає у вигляді документів фінансової звітності чи економічної літератури, тим більш буквальним є його переклад оригіналу (*net income* – чистий дохід, основні засоби - *main means*).

У випадку, коли спеціальний словник не дає точного еквівалента тому чи іншому економічному терміну, або ж коли застосування калькування, транслітерації чи описового перекладу недоречне, можливими також є лексико-семантичні та лексико-граматичні прийоми перекладу. Зокрема, до вищезгаданих трансформаційних прийомів, що застосовуються при перекладі фахових термінів, можна віднести конкретизацію, генералізацію та компресія [5, с.68].

Конкретизація – це заміна слова або словосполучення з широким предметно-логічним значенням на одиницю мови перекладу з більш вузьким значенням. В багатьох випадках застосування конкретизації пов'язане з тим, що у мові перекладу відсутнє слово з таким же широким значенням. Так, слово *offer* має дуже абстрактне значення і при перекладі на українську має

конкретизуватися через звуження значення: пропозиція, траплятися, офертувати, висувати, і т. ін. Так, через розгалуженість семантичної структури англійських слів у порівнянні з українськими, в процесі їх перекладу імовірним є здійснення помилок, що призводить до грубих викривлень суті та змісту речення і тексту загалом [4].

По суті конкретизація частіше застосовується у випадках, коли слова мають розмите значення. Зазвичай, це англомовні слова широкої семантики, які при перекладі на українську мову не можуть обійтися саме без конкретизації (thing, good, to come concern, to get, т.д.).

В процесі перекладу економічної терміносистеми має місце синонімічна заміна, що дозволяє надати більш конкретного змісту та значення у перекладі, але за умови, що не буде порушено структури тексту. Проте даний метод потребує вагомої затрати часу.

Досить поширеним у перекладацькій практиці є застосування методу генералізації, що за своєю суттю є протилежним явищем до конкретизації. Так, генералізація відображає заміну одиниці вихідної мови, яка має вужче значення, одиницею мови перекладу, з більш широким значенням. Іншими словами, даний метод застосовується в тих випадках, коли міра інформаційної упорядкованості вихідної одиниці вища за міру упорядкованості одиниці, що відповідає їй за змістом у мові перекладу [1, с.187].

Основним недоліком даного методу є позбавлення інформації точності, тому генералізацію слід застосовувати виключно у тих випадках, коли словниковий відповідник терміна, що перекладається не призведе до порушення стилістичних чи граматичних норм мови перекладу.

Крім вищезазначених лексико-граматичних прийомів перекладу сучасних економічних термінологічних одиниць існує метод компресії. Застосування методу компресії дозволяє компактніше упорядкувати хід думок завдяки опущенню позамовного контексту та зайвих елементів. Даний метод використовується перекладачами у ході перекладу фахової термінології на

рівні макроконтексту, тому що на мікрорівні це може призвести до не виправданого опущення частини лексичного значення даного терміну [6].

Таким чином, проблематика перекладу термінологічної лексики, на перший погляд, є достатньо ґрунтовно досліджена в сучасному перекладознавстві. Однак переклад термінів, які не мають еквівалентів у мові перекладу залишається все ще актуальним питанням. Структурні, семантичні, синтаксичні відмінності термінів англійської й української мов створюють труднощі у виборі способу перекладу. Тому досвідчені перекладачі зазвичай обирають той чи інший спосіб перекладу, виходячи зі змісту контексту, у якому вжито даний спеціальний галузевий термін, а іноді комбінують усі вищезгадані прийоми, аби якомога точніше і вдаліше передати їхнє лексичне значення у мові перекладу, зберігши при цьому, наскільки це є можливим, звукову форму та морфемну структуру вихідної термінологічної одиниці.

Список використаних джерел:

1. Головін В. М. Переклад економічної термінології / Головін М. П. – К. : Наука, 2005. – 187 с.
2. Коваленко А.Я. Общий курс научно-технического перевода: Пособие по переводу с англ.языка на рус. – К.: ИНКОС, 2009. – 320 с.
3. Наконечна Г. Українська науково-технічна термінологія. Історія і сьогодення // Вісник Львів. держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2009. – №8. – С.29-37.
4. Махінова М.В. Особливості перекладу економічних термінів [Електронний ресурс] // режим доступу: http://www.rusnauka.com/26_NII_2009/Pedagogica/52157.doc.htm
5. Мірошникова К.В. Особливості перекладу англomовних економічних термінів в українському перекладі [Електронний ресурс] // режим доступу: http://www.confcontact.com/2013_04_17/21_Miroshnikova.htm
6. Служинська Л. Б. Особливості перекладу економічних термінів у німецькій мові / Л. Б. Служинська // Філологічні трактати. – 2013. – Т. 5, № 4. – С. 67–71.

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ТЕХНІЧНОГО ТА ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ

УДК 81.37:811.11 (045)

R. Ireland, Master of English
Groningen, the Netherlands

MODAL ASPECT OF THE LITERARY TEXT: TRANSLATION CHALLENGES

The article focuses on a variety of approaches within the interdisciplinary and linguistic frameworks of text studies, semantics, theory of communication, cognitive science and psychology, all of which aim at the thorough research of the most complicated linguistic unit, text, that is to be analyzed from different perspectives with special emphasis on the analysis of its content, compositional and structural arrangement to provide adequate understanding of textual information, presented explicitly and implicitly.

Correct interpretation of the peculiarities of all integrated text components, its modality in particular, ensures full realization of cognitive and communicative functions of the unit but text modality poses a lot of difficulties both in the process of decoding and translation as a number of different meanings manifested at all text levels causes a possibility of multiple interpretations and translation variants. The study of cognitive and verbal activity can help deepen the knowledge of elaborate correlations between mental and linguistic aspects of communicative interaction in discourse or text, due to the fact that modality constitutes one of the core components of any predicative unit or proposition and consequently makes the foundation for the action-event-situation chain that is present in the textual continuum (text world model).

Text, being a phenomenon of lingual and extralingual reality, is a complex unity that performs various functions. On the whole, text can be characterized as a product of definite historical epoch, a special form of existence of culture that reflects definite social and cultural traditions [1; 3; 5]. From the viewpoint of the cognitive science it

text possesses some features and regularities that prompt its adequate perception, while the author's attitude to the text reality is manifested through modality [4].

Traditionally modality is defined as a functional and semantic category, which expresses different kinds of correlation between an utterance and reality, and different kinds of subjective qualification of the presented content. The system of means to express a number of modal meanings has a complex nuclear-periphery structure [2]. We consider these linguistic devices to form a kind of structured category, the elements of which are used in accordance with the pragmatic aims and intentions in a concrete communicative situation.

The list of meanings associated with modality includes opposition of utterances according to the character of their communicative purposefulness (affirmation – question – incentive); opposition of the sign “affirmation- negation”; gradation of meanings in the range “reality – unreality” (reality – hypothesis – unreality), different degrees of the speaker's confidence in trustworthiness of the thought which is being formulated, various modifications of the connections between object and subject, that are realized by means of different lexical devices [6]. Modal meanings are arranged in the system of opposition, which is revealed in the grammatical paradigm of the sentence. Apart from this, the category of modality is believed to embrace two broad opposing spheres of objective and subjective modality. Subjective modality is regarded as the attitude to the situation/ event/ person as a whole as well as to the optional elements. The semantic scope of the subjective modality is wider than the semantic volume of the objective modality. Meanings which make up the category of subjective modality are heterogeneous, moreover, many of them are not grammatical. Thus the basis for subjective modality is formed by the notion of estimation that includes not only logical (intellectual, rational) features of the communicative act, but also maintains different kinds of emotional (irrational) reactions.

The means of realization of subjective modality can be grouped into special lexical and grammatical word classes and word combinations as well as sentences which are functionally related to them. These means usually take syntagmatically autonomous position in an utterance and may function as parentheses; modal particles

and operators for expressing certainty / uncertainty, possibility / impossibility, supposition, intention, surprise, apprehension; interjections; special intonational means for accentuating surprise, doubt, certainty, uncertainty, protest, irony and other emotionally expressive shades of subjective attitude to the information; special / inverted word order; grammar constructions.

Given the complexity and diversity of the category, appropriate translation of linguistic means of modal meaning is impossible without considering the notions of dictum and modus, dictum being viewed as the objective content of the text, while modus being regarded as its subjective aspect. The modus categories reflect different parameters of the communicative act.

It is a widespread assumption that qualification modus categories enable speakers to show their attitude to different events. This group of modus categories includes modality, authorization, estimation and persuasion [1, 5]. The qualification modus categories are formed by means of the modus verbs, verbal equivalents and predicatives of modal and estimation semantics and modal verbs. Modality depends on the speaker's intentions and is directly related to the pragmatic aspect of the sentence, so the meanings which constitute the sentence modus are mainly communicative and intentional.

Attempts to translate some of the modal meanings that belong to the sphere of subjective modality, which is based primarily on the peculiarities of individual perception, can cause huge problems due to the major differences in the world models, typical of different cultures. The study of peculiarities of subjective modality is based on the theoretical postulate of the language as the main means of world representation, while the text, one of the most complex linguistic units, is regarded as a unity of lingual and extralingual phenomena manifested through a sequence of events, objectivized in the work of fiction, the category of modality being represented with the help of objective modal and subjective modal means.

Obviously, modality of the literary text changes with the change of the object of description, pragmatic aims, the author's individual style, correlation of content-factual and content-conceptual information. We assume that textual subjective-

estimation modality is evident and explicit when a reader perceives the idea represented by a definite thematic field, i.e. by a number of epithets, similes, descriptive phrases, oblique description, which are united by one dominant and which are scattered through the whole text or its extracts.

In conclusion, the literary text complexity predetermines the choice of special translation strategies that are to reflect adequately a number of linguistic, cognitive and pragmatic peculiarities, present in the text continuum with the interpretation imprint of the translator's outlook and expertise revealed in the choice of transformations to convey the meanings and the implicit information of the original. Subjective modality, related to all text categories, serves a kind of background modus, so signals of subjective modality are present in all aspects of the text (the author's, personage, situational planes, including temporal and special spheres). Modality, both objective and subjective, is realized in the texture and text continuum through grammatical, lexical, syntactic, graphical and stylistic means while language devices of modal meaning are classified in accordance with their linguistic status into lexico-semantic, syntactical, intonational and stylistic ones, with different degree of frequency and expressiveness.

References:

1. Jackendoff R. Foundations of Language : Brain, Meaning, Grammar, Evolution / Ray Jackendoff. – Oxford : Oxford University Press, 2002. – 477 p.
2. Langacker R. Conceptualization, symbolization and grammar / Ronald Langacker // The New Psychology of Language / [ed. M. Tomasello]. – Mahwah, New Jersey : Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, 1998. – P. 1-39.
3. Longacre R. E. The Grammar of Discourse: Notional and Surface Structures / Robert E. Longacre. – New York – London : Plenum Press, 1983. – XI. – 423 p.
4. Stockwell P. Cognitive Poetics: An introduction / Peter Stockwell. – London : Routledge, 2002. – 193 p.
5. Talmy L. Toward a Cognitive Semantics / Leonard Talmy. – Cambridge, Mass. : MIT Press, 2000. – Vol. 1. – Ch. 7. – P. 409-447.

6. Widdowson H. The Pretext of Interpretation / Henry Widdowson // Discourse Interpretation : Approaches and Applications / [eds. O. Dontcheva-Navratilova, R. Povolna and others]. – Cambridge : Scholar Publishing, 2012. – P. 1-30.

УДК 81'25:159.955.4 (043.2)

С.В. Гладь, к. филол. н.
Винницкий торгово-экономический институт КНТЭУ

ЧИТАТЕЛЬСКАЯ РЕФЛЕКСИЯ В ХУДОЖЕСТВЕННОМ ТЕКСТЕ: ПЕРЕВОДЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Вписанная в содержание художественного текста программа по осмыслению адресатом задаваемого данным текстом характера его восприятия, то есть программа интерпретации текста, включает в себя как рациональную (когнитивную), так и эмоциональную стороны. Когнитивная сторона программы интерпретации художественного текста, ориентированная на интеллектуальный контакт автора и читателя, предполагает обработку логического пространства художественной реальности текста, его метасмысла [1, с. 37]. Эмоциональная сторона данной программы основана на выявлении точек возможного эмоционального контакта автора и гипотетического читателя, так как художественный диалог предполагает не только «со-мыслие» автора и читателя, но и их «сочувствие». Эмоциональная сторона обозначена той дополнительной информацией, которая вызывает или может вызывать у предполагаемого читателя определенные переживания, чувства и эмоции.

Соотнесенность указанных выше составляющих программы интерпретации художественного текста определяется сопоставлением когнитивных и эмоциональных процессов, которые, будучи неразделимыми, являются отличными друг от друга аспектами человеческого опыта [2, с. 58]. Взаимообусловленность когнитивных и эмоциональных процессов подтверждается мыслью Ф.Данеша о том, что «когнитивные процессы вызывают эмоции, так как они эмоциогенны, а эмоции влияют на когнитивные

процессы, так как они проникают (interfere) во все уровни когнитивных процессов» [4, с. 173].

Очевидно, нужно говорить не просто о единстве когнитивного и эмоционального в жизни человека и его языковой деятельности, но и о единстве эмоционального, или аффективного, и интеллектуального внутри самих эмоций, также как и внутри самого интеллекта. Иными словами, и когнитивные, и эмоциональные процессы обладают как информационной, так и эмоциональной ценностью (Пиаже 1994: 57-58).

Следовательно, указанные выше рациональная (информативная, интеллектуальная) и эмоциональная (чувственная, аффективная) ракурсы программы интерпретации художественного текста также могут быть рассмотрены в когнитивном и эмоциональном ракурсах.

Когнитивный ракурс рациональной стороны программы интерпретации текста связан непосредственно с концептами представленных в тексте знаний, с пониманием главной идеи художественного текста. Эмоциональный аспект рациональной стороны связан с теми индивидуальными эмоциями, которые адресат может испытывать в результате интеллектуального контакта с автором [3, с. 327], при получении рациональной информации (например, описанный в тексте факт избиения женщины предположительно вызывает соответствующую эмоциональную реакцию у адресата с нормальной психикой).

Признавая важность когнитивной стороны интерпретации художественного текста, нельзя не отметить, что в художественном тексте читатель ищет не столько источник информации, сколько источник удовлетворения своих эмоционально-эстетических потребностей. Будучи связанной с удовлетворением читательской потребности в эмоциональном насыщении, эмоциональная сторона программы интерпретации художественного текста переплетается с читательским интересом и возникает как следствие складывающегося в тексте диалогического эмоционального напряжения. Ее когнитивный аспект соотносится с определенными постулатами, которыми оперирует читатель, интерпретируя художественное

произведение Данные постулаты, представляющие содержательно-концептуальную базу эмоциональных интенций и реакций, отражают современное воззрение на мир как на систему явлений, событий, фактов, т.е. взаимодействующие элементы, и их связи, в состав которых входит и ценностно-эмоциональное отношение человека к миру.

Эмоциональный аспект эмотивной стороны интерпретации художественного текста отражает специфику переживаний гипотетического читателя, который реагирует на текст нормальным или прототипным образом и связан с программой организации этих переживаний.

При исследовании переводческого аспекта пробуждения читательской рефлексии следует учитывать, по меньшей мере, две плоскости, которые определяются переводом как процессом, совершающимся в форме психического акта, суть которого состоит в том, что текст, существующий на исходном языке (ИЯ), пересоздается на другом - переводящем - языке (ПЯ); так и результатом этого процесса, а именно, - новым (вторичным) текстом на ПЯ. Данные плоскости не антагонистичны, но имеют свою специфику.

При реконструкции программы интерпретации художественного текста происходит выяснение, классификация, детализация взаимосответствий между исходным и переводящим языками, с одной стороны, и между переводом и оригиналом - в зависимости от лексико-семантических и грамматических факторов и жанрово-стилистических условий, с другой.

Определенный набор языковых показателей, вплетенных в текстовую ткань и регулирующих как рациональную, так и эмоциональную сторону программы интерпретации художественного текста, прямо или опосредованно указывают на характер авторских эмоциональных интенций, очерченных в тексте, а также указывают на возможные эмоциональные реакции читателя, высвечивая точки интеллектуального и эмоционального контакта автора и читателя. Важно учитывать этот момент при создании вторичного текста – перевода, поскольку возникновение определенных маркеров данного контакта может происходить как за счет реализации семантически избыточной

информации, показателем которой является качественная, количественная или комбинированная интенсивность использования лингвистических единиц, так и за счет декодирования эмоциональной стороны подтекста.

Содержание переводимого подлинника непосредственно связывается с формами того языка, на котором он создан. У читателя, для которого родным является другой язык и который недостаточно свободно владеет языком оригинала, но все же может его понимать, все мысли, все образы, вызываемые оригиналом, неизбежно переключаются в плоскость его родного языка.

Следовательно, при переходе от текста на ИЯ к его передаче средствами ПЯ для нахождения верных языковых соответствий необходимо обращаться к внеязыковой действительности, нашедшей свое отражение в памяти, в фоновых знаниях и предшествующем опыте автора вторичного текста – переводчика. Соответствия в этом случае устанавливаются не прямо, а опосредованно – через память и опыт человека, хранящие в себе и образы действительности, и их языковые обозначения во всем множестве их вариантов, дающих материал для необходимого выбора.

Список использованных источников:

1. Богин Г.И. Рефлексия и понимание в коммуникативной подсистеме “человек – художественный текст” / Георгий Исаевич Богин // Текст в коммуникации/ Сб. науч. тр. АН ССР, ин-т языкозн. – М., 1991. – С. 22 – 40.

2. Пиаже Ж. Избранные психологические труды. Психология интеллекта. Генезис числа у ребенка. Логика и психология / Пер. с англ. и фр./ Вступ. ст. В.А.Лекторского, В.Н.Садовского, Э.П.Юдина / Ж. Пиаже. – М.: Междунар. педагог. академия, 2007. – 680 с.

3. Caffi C., Janney R.W. Toward a Pragmatics of Emotive Communication // Journal of Pragmatics / C. Caffi, R.W. Janney. – NH: Elsevier, 2004. – Vol. 22. – P. 325–373.

4. Danes F. Involvement with Language and in Language / F. Danes // Journal of Pragmatics. – NH: Elsevier, 1994. – Vol. 22. – p. 251–264.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПІДГОТОВЦІ ПЕРЕКЛАДЧІВ

УДК 004.738.5-052 (043.2)

A.Gladio, Vinnytsia, Ukraine
M. Lundstrom, Stuart, Florida, US
Vinnytsia National Technical University

INTERNET COMMUNITY USERS

Surely, **simple users** form the largest part of the Internet-users. They do not work on the Internet, just having fun, or looking for some useful information, without earning money there. Some of them may not imagine their lives without Net. Whether it is good or bad, one has to decide individually. **Rare users**, whose Net activity is minor, can also be found in this category.

Simple Internet-users do help to earn money for the staff. That is why, sometimes, advertising is heavy and bothering on popular websites. Even social networks in CIS, that in the beginning were not commercial (I should say that they spread from the USA) are now making money on ads (vk.ru for example) and some of them even made the registration procedure fee-paying (odnoklassniki.ru). In addition, you can buy some services (like invisibility on the website, presents for friends, and popularity in charts). Social networks have taken on nowadays. According to the statistics, 90% of the Internet users have their own profiles at least in one social network. Among them, surely, the largest part is held by young users (18-24 years old). The sociological survey claims that the main reason for popularity of social networks is “communication and keeping in touch with friends” (89% percent of users), 28% use such networks for business organization, and 20% for making friends and looking for their second half. Also, nearly 60% of the users restrict access to their profile for “strangers”.

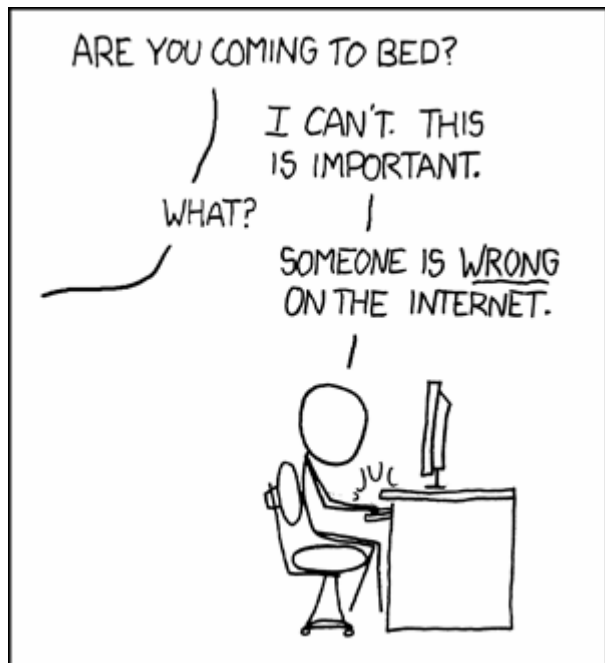
Social networks appeared as a result of progress of the Internet-community to WEB 2.0, which concept can be described in the words: content, created by users. This led to devirtualization, and prosperity of blogs, YouTube (video-content), Flickr

(photo-content), RapidShare (free file-hosting). There used to be a myth that earlier people felt more privacy, spending time on the Internet, feeling protected anonymously doing something there. Still every user had and has his/her IP-address (or IP-address of the Internet Provider) and could/can be easily found in real life.

Web 2.0 concepts have also led to the expansion of unlicensed content as well as unpunished plagiarism, because contemporary users can exchange new films, music and games, using torrent services. The idea is that you download files not from a server that is located in one of datacenters, and can be blocked by the provider, but on the users' computers. That is why it is problematic to keep an eye on the distribution of unlicensed data. This situation led to the creation of DMCA (Digital Millennium Copyright Act), a United States copyright law, that helps to solve complicated issues. For example, if User A posted some copyrighted materials owned by User B, then the last one can send a DMCA complaint to a hosting company (that hosts the website) and they will be obliged to block the copyrighted material. At the same time, if somewhere on the Net User B tells that company owned by User A is not legit – it is his opinion, and such cases should be solved in the court.

Except watching films, listening to music online, users like to discuss issues and communicate with each other. It is really trendy to have a blog. According to some research all active users' blogs are connected by four or less links. Among **bloggers** you can find a large amount of “**geeks**” (from Dutch gek – “crazy”). Actually geek is an expert in a technical field, particularly to do with computers. Returning to blogging and discussing I should mention about **flaming**, which means hostile and insulting interaction between Internet users. Flaming usually occurs on forums, blogs, chats, and everywhere, where a user can share his thoughts. It is impossible not to notice flaming (in CIS called “Холивар” from “Holy War”). Very often this occurs, when, for example, a BMW fan comes to a forum dedicated to Mercedes Benz and writes something like “a new design of Mercedes is disgusting! BMW is much better”. Since this phrase you may skip approximately 10 pages of the forum. You will not find there anything interesting, but an expression of emotions, usually extremely negative. This phenomenon can be compared to the road rage

(when a calm and peaceful person becomes an enraged and hysterical driver) and is becoming a popular tendency, because the Internet users feel protected from any physical contact☺. There has appeared a code of rules how to communicate on the Net called Netiquette.

In conclusion I can say that the Internet-community like population of a large country is very diverse. The Internet, which primarily used to be a resource of useful and truthful information, has become a unity of people with various social statuses, earnings, age and purposes. What Internet appeals to you most?

References:

1. <http://www.copyright.gov/legislation/dmca.pdf>
2. <http://www.internetlivestats.com/internet-users/>
3. <http://www.itu.int/ITU-D/ict/statistics/ict/>

УДК 81'25.001.76 (043.2)

В.О. Яблочнікова, асистент
Вінницький державний торговельно-економічний інститут КНТЕУ

НЕОБХІДНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Реформування системи вищої освіти України в контексті Європейського освітнього простору зумовлює пошук нових підходів і шляхів до формування професійної компетентності майбутніх фахівців. Виникла необхідність

поліпшити зміст і методику підготовки фахівців усіх напрямів. Особливої уваги потребують спеціальності, які сприяють налагодженню міжнародних зв'язків нашої держави, зміцнюють її авторитет на світовому рівні. Значна роль у цьому належить перекладачам. За даними американського бюро статистики у сфері працевлаштування (Bureau of Labor Statistics) у період з 2015 до 2020 року потреба у перекладачах зростає на 42 відсотки, у той час як загальна світова потреба у працівниках – лише на 14% [1, с. 23]. Активна інформатизація життя оптимізувала роботу перекладачів, однак цей вид праці поки що неможливо автоматизувати повністю, що й зумовлює попит на фахівців цього напрямку навіть в умовах інформаційного суспільства.

Сучасні реалії вимагають інноваційних підходів до підготовки перекладачів. Інноваційне навчання покликане залучити студента до життєвих процесів, забезпечити його не лише необхідними для виконання професійних обов'язків знаннями, а й потрібними особистими якостями й установками, позитивним досвідом використання й розвитку свого професійного потенціалу, що стає можливим за умови компетентнісного підходу. Професійна компетентність перекладача означає міру оволодіння професією перекладача, виявляється в адекватності розв'язання фахових завдань і містить професійно-пізнавальний, особистісно-мотиваційний та соціально-комунікативний компоненти. До професійно-пізнавального компонента відносимо перекладацьку, лінгвістичну, культурологічну, дослідницьку і технічну компетенції, а також теоретичне й творче мислення. Перекладацька компетенція охоплює: вміння раціонально організувати власну роботу, здатність перекладати тексти на професійному рівні, здійснювати оцінку труднощів у розумінні тексту оригіналу та створенні тексту перекладу, здатність враховувати прагматичні аспекти перекладу, обґрунтовувати обрані рішення, визначати обсяг перекладу та час на його виконання. Лінгвістична компетенція охоплює знання систем принаймні двох мов (мови оригіналу та мови перекладу) та уміння оперувати їх мовними засобами в перекладацькій діяльності, враховувати жанрово-стилістичні особливості текстів у перекладі.

Культурологічна компетенція – наявність знань про місцеву специфіку, норми поведінки та системи цінностей у культурах мови оригіналу і перекладу, здатність використовувати цю інформацію в процесі роботи. Дослідницька компетенція – здатність ефективно набувати додаткові лінгвістичні й спеціальні знання, необхідні для розуміння тексту оригіналу і створення тексту перекладу. Технічна компетенція – здатність застосовувати сучасні технічні ресурси, вміння ефективно і швидко інтегрувати програмне забезпечення для перекладу, вміння створювати й використовувати бази даних і файли, вміння виконувати переклад у різних форматах для різних технічних засобів [3, с. 375].

Сучасні вимоги до професії, зумовлені впливом глобалізації, інформатизації та професіоналізації, визначають особливості процесу формування професійної компетентності майбутніх перекладачів: стимулювання активності, що призводить до самоорганізації та саморозвитку в професії; наближення навчальної діяльності до умов професійної перекладацької діяльності; виховання в майбутнього перекладача творчого підходу до професійної діяльності; ґрунтовна підготовка до професійного спілкування; одержання студентами практичного досвіду у використанні електронних ресурсів та нових інформаційних технологій для оптимізації процесу перекладу [2, с. 358].

Беручи до уваги нові вимоги до професійної компетентності перекладача, можна виділити наступні особливості сучасної підготовки майбутніх перекладачів: стимулювання активності, що веде до самоорганізації та саморозвитку у професії; наближення навчальної діяльності до умов професійної діяльності; реалізація творчого підходу до розв'язання навчальних і професійних завдань; ґрунтовна підготовка до професійного спілкування; одержання студентами практичного досвіду у використанні електронних ресурсів і нових інформаційних технологій для оптимізації процесу перекладу. Важко переоцінити доцільність використання у процесі формування професійної компетентності майбутніх перекладачів інтерактивних технологій,

таких як кооперативне навчання, колективно-групове навчання, ситуативне моделювання.

Список використаних джерел:

1. Бахов І.С. Формування професійної міжкультурної компетентності майбутніх перекладачів у вищому навчальному закладі: автореф. дис. на здобуття наук. ступення канд.пед.наук/ І.С. Бахов. – Київ, 2011. – С. 23 .

2. Шиба А. В. Використання нових інформаційних технологій у процесі формування професійної компетентності майбутнього перекладача засобами інтерактивних технологій / А. В. Шиба // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [редкол. : Т.І. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. – Запоріжжя, 2013. – Вип. 28 (81). – С. 356-365.

3. Шиба А. В. Специфіка формування загальної компетенції студентів-перекладачів / А. В. Шиба // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі українки. – Вип. 8. – Серія Філологічні науки (Мовознавство). – Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2010. – С. 374–377.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

УДК 378.016:811.161

N.L.Zamkova, Doctor of Sciences (Philosophical Sciences)

N.V.Voinarovska, PhD (Pedagogical Sciences)

Vinnitsia Institute of Trade and Economics of
Kyiv National University of Trade and Economics

DEVELOPING FOREIGN BILINGUAL COMPETENCE OF PERSPECTIVE INTERPRETERS

General pursuit for integration in the world and European cultural-educational space estimates higher education system objectives, directed to preparing students for multi-lingual activity combined with high professional competence. Currently,

mastering of at least one foreign language together with developed professional skills outlines the university's graduate's personal and professional career. One of the possible foreign language learning technologies in the non-linguistic institutions, separate from native language environment, – is the bilingual professional teaching, which is growing more and more popular rapidly nowadays.

Numerous authors dedicated their works to the issues of bilingual education, its efficient techniques, professional foreign language training, linguistic and social interaction as well as linguistic-cultural codes, including social-historic, scientific, chronological, topographic, onomastic, rhetoric, narrative, emigrational, meta-linguistic and others. Among such researchers there are: R.Bart, I.Bryskina, V.Cook [4], P.Größer [5], J.Gumperz, B.Helbig, V.Krasnyh and V.Shahovskiy.

In the process of bilingual (bicultural) professionally-focused training within non-linguistic higher educational institution we observe developing of subordinate bilingualism type, which expects interconnected students' mastering of native and foreign languages, professional knowledge and skills, as well as native and foreign cultures [3, p. 35]. According to the opinion of numerous researchers, culture – as being multi-code phenomenon – is filled with cultural codes capable for transforming into verbal expressions, shaped as linguistic-cultural codes [7, p. 121].

From the descriptions mentioned above it is clear that one of the compulsory elements of foreign bilingual teaching is “code switching” from one lingual system to another. The reason for such switching can be identified as inter-lingual factors (absence of the required notion in the language) as well as outside-lingual factors (attendance of one and different language speakers at the same moment). According to J.Gumperz's study, there are two types of communicational code switching:

1) Metaphoric code switching is mostly used within spoken situation in order to express something about interconnecting or speech action (sometimes bilingual speakers use switching because of rhetorical reasons, getting closer to the meeting point of both codes-languages). Each of the languages signifies the system of social notions and the speakers approach their interconnection alongside applying metaphors for complex semantic.

2) Situational code switching is caused by objective situational factors (conversation topic, interactive partner and interactive location); it happens with children, brought up in bilingual environment, using different languages to communicate to their parents. Code switching in this case means functional switching from one language into another within one expression in order to provide more accurate understanding and correct communicational situation [6, p. 17].

In the process of text interpreting into foreign language author's means of information encoding start operating alongside with students' means of its decoding. Among the variety of techniques applied by bilingual authors G. Bogin underlines: metaphorical techniques (mastering lingual image means for more accurate information interpreting, picking up most appropriate of them and locating them throughout the text); explication and implication techniques expect using and perceiving language units, as lacking ones, while corresponding them to the accepted referents; actualization techniques are featured by text marking with the help of phonetic, intonation, grammar, lexical, word-building and other instruments; inside-textual technique of building multi-leveled images is defined by applying poetry of one literature work within the structure of another, which can be obvious or hidden by availability. Information decoding techniques include: expectation technique (predicting text content) and problem technique (transcending text borders in order to gain required information) [2, p. 35].

Providing qualified education within foreign bilingual conditions directs teachers to creating the most favorable educative environment due to inside and outside potential recourses actualization: 1) scientific and teaching-methodological resources – supplying teachers and students with modern teaching-scientific and educative materials; 2) informational resources – development of informational-computer technologies in educational field; 3) human resources – creating conditions for teachers' professional development and mobility; 4) technical-material resources – most favorable usage and development of institution's technical-material resources [1, p. 11].

And finally, in the conditions of globalization and global cultural environment extension, where whole mankind further more attends to integrate into the global continuity, which is constantly facing the edge for cultural pluralism of modern life, development of professionally-focused bilingual specialist is signified as very relevant and contemporary issue.

References:

1. Ainutdinova I. (2011). "Bilingual Vocational-oriented Foreign Language Teaching at the University as the Guarantee of the Implementation of the Competence". *Pedagogic and Psychology of Professional Education*, № 3.
2. Bogin G. *Obtaining the Ability to Understand: Introduction into Philological Hermeneutics*, Tver, IREX TvGU, 2001.
3. Bryksina I. and Suhanova, N. (2014). "Linguistic-cultural Code as the Knowledge Complex of Lingual Community Culture". *Philological Sciences. Theory and Practice Questions*, № 6 (36).
4. Cook V. *Second Language Learning and Language Teaching*, Melbourne, Edward Arnold Hodder Headline Group, 2004.
5. Gröber P. (1964) "Linguistic and Social Interaction in Two Communities". *American Anthropologist*, Vol 66, № 6.
6. Gumperz J. *Textarbeit im Bilingualen Unterricht*, Bochum, 2000.
7. Shahovskyi V. (2008). "Literature Inside-text as the Key to the Cultural Memory of the Russian Society". *Political Linguistics*, № 2 (25).

УДК 81'24:378 (043.2)

Н.Л. Іваницька, д. філол. н., професор
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

СТРАТЕГІЇ Й ТАКТИКИ ВІТЧИЗНЯНОЇ МОВНОЇ ОСВІТИ

Інтеграція України до світової спільноти видається нездійсненою без реформування процесу навчання та створення освітнього простору, комфортного для особистості, вірного національним ідеям і водночас

суголосного із сучасними європейськими освітніми реаліями. Варто не без задоволення констатувати, що Україна, яка чітко обрала шлях на європейську інтеграцію, здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог і дедалі наполегливіше працює над практичним приєднанням до Болонського процесу.

Водночас сучасна освітянська галузь, перебуваючи в стані продуктивних реформ і переорієнтації на якісне і результативне навчання, потребує наукового осмислення основних чинників і важелів, задіяних у реалізації теоретико-методологічних засад сучасної дидактики. Прийняття Закону «Про вищу освіту» стало потужним поштовхом до подальшого утвердження Концепції національної освіти, основні положення якої спрямовані на забезпечення якості освітянських послуг відповідно до європейських стандартів та підходів.

Для сучасної української освіти характерні такі особливості: утвердження ідей демократизації і гуманізації навчання; створення національної системи освіти; розроблення державних освітньогалузевих стандартів; переакцентування освітніх цілей на основі компетентнісного підходу; збагачення та осучаснення методичного інструментарію; інтегрування змісту, форм, методів і засобів навчання; упровадження відповідних суспільним запитам педагогічних технологій (пріоритет надається особистісно орієнтованим); широке застосування інформаційно-комунікаційних технологій (В. Андрущенко, С. Гончаренко, Р. Гуревич, Н. Ничкало, Г. Тарасенкота ін.).

Зазначені попереду особливості значною мірою впливають на розвиток змісту і методів мовної освіти. Відповідні інновації в мовній освіті потребують наукового осмислення їхньої практичної реалізації, що актуалізує дослідницький пошук у царині лінгводидактичних проблем з орієнтацією на формування теоретико-методологічних засад навчання як рідної, так й іноземних мов.

Пріоритетними тенденціями вищої освіти XXI століття, зокрема мовної освіти, є її глобалізація та інтернаціоналізація. Професор О. Семенов визначає освітню глобалізацію як «зближення націй і народів світу, перехід людства від

індустріальних до науково-інформаційних технологій, що значною мірою ґрунтуються на інтелектуальній власності, на знаннях як субстанції виробництва й визначаються рівнем людського розвитку в країні, станом наукового потенціалу нації» [2, с.13].

Риси глобалізації та інтернаціоналізації вищої освіти підтверджуються тенденцією до зростання значення мовного, зокрема іншомовного, навчання в соціумі. По-перше, вивчення хоча б однієї іноземної мови є обов'язковим предметом для здобуття студентом ступеня бакалавра, незалежно від його основної спеціальності. По-друге, збільшилася кількість мов, які викладаються у вищих навчальних закладах. Суттєво зросла також кількість університетських програм з іноземних мов.

Однією з основних рис глобалізації та інтернаціоналізації вищої освіти є широке впровадження в навчальний процес новітніх інформаційних і телекомунікаційних технологій. Зокрема, сучасна мовна освіта в університетах все більше набуває ознак такої, що характеризується постійним використанням спеціальних навчальних технологій і засобів, як наприклад, спеціального програмного забезпечення для розробки навчальних курсів із застосування комп'ютерів, мультимедійних технологій і мережевих засобів у навчанні студентів і тестовому контролі якості знань. Наразі науковці довели, що інформаційні та Інтернет-технології суттєво збагачують навчально-методичні ресурси вишів, вони також сприяють відкритості освіти впродовж життя і налагодженню співпраці між ВНЗ, школами та освітянськими громадами (В. Биков, Р. Гуревич, М. Кадемія, А. Коломієць та ін.).

Принагідно зауважимо, що глобалізаційні тенденції розвитку сучасного суспільства ставлять нові вимоги перед освітою, що відіграє вирішальну роль у становленні молодої людини. Чинна гуманістична концепція ґрунтується на визнанні людини найвищою суспільною цінністю, а освіту, її зміст визначає як необхідну умову становлення, усебічного розвитку, самоствердження і творчої самореалізації духовно багатой особистості. Стратегічною метою сучасної освіти є формування високоосвіченої, інтелігентної, самодостатньої творчої

особистості з інноваційним типом мислення й діяльності, здатної гідно відповісти на виклики цивілізації.

Мовний освітній простір на сьогодні вбачається організованим у такий спосіб, щоб у ньому відображалася мовна політика, яка б сприяла зміцненню позицій рідної мови і також відкривала нові можливості для розвитку інших мов з урахуванням специфіки реальної мовної ситуації у світі. Мова необхідна людині як дух народу, його світобачення, оскільки за допомогою її ми мислимо і спілкуємося. Ці функції мови є соціально найбільш важливими.

У такій ситуації методологічною основою аналізу умов і специфіки формування освітнього простору є єдність онтологічного (дослідження мовної освіти як сутності), аксіологічного (виявлення цінностей і умов їхніх змін у сучасному суспільстві), епістемологічного (обґрунтування специфіки оволодіння рідною та іноземними мовами в освітньому процесі), антропологічного (вивчення мови за її роллю для людини, призначення в життєдіяльності людини, функціями для розвитку людської особистості), праксеологічного (шляхи перетворення мовної освіти як підсистеми освітньої практики) аспектів.

У контексті розгляду напрямів удосконалення змісту і методів навчання мови необхідно врахувати загальноєвропейські тенденції організації процесу мовної освіти, які значною мірою висвітлено у відповідних рекомендаціях Ради Європи (РРЕ) [1].

Не можемо оминати і той факт, що розвиток пріоритетних галузей лінгвістики вплинув на формування нових підходів як до навчання рідної та іноземної мов, так і на розвиток комунікативної й когнітивної методик. Основним завданням комунікативної методики є формування комунікативно компетентної особистості, здатної вільно й легко висловлюватися з будь-яких питань, виявляючи високий рівень мовної культури. Під когнітивною методикою вчені розуміють сукупність взаємопов'язаних та взаємозумовлених способів і засобів опанування мовних одиниць як основи пізнання й формування концептуальної та мовної картини світу і певного результату

створення образу світу в уяві кожного. За такого підходу мовні одиниці вивчають як концепти – глибинні значення розгорнутих змістових структур та особливі сигнали культурної інформації.

Отже, сучасні тенденції в системі мовної освітньої діяльності пов'язані з прагненням поєднувати й комбінувати наукові методи, загальнодидактичні та специфічні методи навчання, що, на нашу думку, створює міцне підґрунтя для органічного розвитку української мовної освіти, змодельованої з урахуванням кращих вітчизняних лінгводидактичних традицій та світової практики навчання мов. Власне створення такої моделі може стати основою для перспективних подальших досліджень у галузі національної лінгвометодології.

Список використаних джерел:

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / [науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва]. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с

2. Іваницька Н.Л. Сучасні теорії категорійної граматики в лінгводидактиці / Н.Л. Іваницька. – Вінниця, 2009. – 260 с.

3. Симоненко Т. В. Теорія і практика формування мовнокомунікативної компетенції студентів філологічних факультетів / Т.В. Симоненко. - Черкаси, 2006. – 234 с.

4. Eitington J. The Winning Trainer: winning ways to involve people in learning / Inlins Eitington. – Oxford: Butterworth Heinemann, 2001. – 640 p.

І.Б. Паславська, асистент
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
В.В. Паславський
Академія ім. Леона Козмінського
м. Варшава

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ТРУДНОЩІ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРЕКЛАДАЧІВ В ПРОФЕСІЙНІЙ МІЖНАРОДНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

В сучасному світі, на етапі історичного, політичного та економічного розвитку суспільства велику роль відіграє професійна міжнародна комунікація. В свою чергу інтенсивність розвитку співробітництва, в рамках євроінтеграції, призводить до зростання попиту на перекладачів різних мов та швидкий та якісний переклад. Професійна діяльність перекладача виявляється у здійсненні двомовної опосередкованої комунікації, яка реалізується в уміннях переключатися з однієї мови на іншу; здатністю утримувати в пам'яті різного обсягу мовленнєві продукти; швидкістю формування і формулювання висловлювання; толерантним ставленням до співрозмовників з різним соціальним статусом та рівнем володіння мовою.[7, 12с.]

Рух інформаційних потоків у ХХ столітті не знає ні кордонів, ні часу, ні простору. Професійний перекладач забезпечує міжкультурне спілкування в різних професійних сферах людської діяльності з використанням декількох робочих мов, виконуючи функцію посередника. Такі спеціалісти є незамінними в організації переговорів, конференцій та семінарів. Завдяки досвіду та навикам перекладачів велика кількість підприємств мали змогу встановити взаємовигідне співробітництво. Основною вимогою для перекладача - є гарна пам'ять та швидка реакція. В умовах сьогодення необхідними стають і такі якості перекладача, як здатність працювати в стресових умовах, аналізувати, редагувати текст, дотримуючись обмеженості часу, відчувати мову, характерну для засобів відеоінформації, швидко приймати рішення і брати на себе відповідальність за якість перекладів, здатність працювати в команді, співпрацювати зі спеціалістами інших галузей і різним рівнем авторитарності,

орієнтуватись при швидкій зміні теми, юридична грамотність. Професійна діяльність перекладача є складним комплексом професійних знань, умінь, навичок, здібностей, а також особистісних якостей. А володіння відповідним комплексом таких знань, умінь, та навичок дають змогу приймати ефективні рішення при здійсненні професійної перекладацької діяльності. Для забезпечення прогресу співробітництва, цілі та задачі щодо перекладу та роботи перекладача стають більш вимогливими та комплексними, та включають широкий спектр компетенцій.

Оскільки не існує двох ідентичних мов ні по значенням, які виражають ті чи інші символи, ні по правилам організації цих символів у реченні, загальновідомим є той факт, що точний переклад неможливий, а сліпе слідування букві перекладу може просто вбити сам переклад. [5, 4с.] При перекладі завжди відчувається зіткнення між формою та змістом тексту. К.Б. Уест описує цю проблему: «Той хто береться за переклад, бере на себе обов'язок; для того щоб розплатитися, потрібно заплатити таку ж суму але іншою монетою». [5, 4с.] У формулюванні Л.С. Бархударова «перекладом є процес перетворення мовленнєвого твору з однієї мови в мовленнєвий твір іншої мови при зберіганні незмінного плану змісту, а саме значення».[1, 7с.] В.Н. Комісаров вважає, що «переклад – це такий вид посередництва, при якому зміст іноземного тексту оригіналу передається на іншу мову шляхом створення комунікативного рівноцінного тексту». [2, 92с.] У. Купер у своїй статті «Переклад віршів Гьоте» зазначає "якщо у мові оригіналі використовуються словосполучення які складають труднощі для прямого перекладу, а також обороти , які є незрозумілими носію мови перекладу, краще притримуватися духа вірша, та «переодіти» його в такі вирази, які не викликають незрозумілості. Це можна назвати перекладом із однієї культури в іншу». [5,] Отже, з усіх вищезазначених визначень можемо сказати, що переклад - це міжмовний та міжкультурний комунікативний процес, і є досить творчим процесом, так як чітких правил перекладу не існує. Успіх перекладеного тексту залежить від того які засоби обрав перекладач, які трансформації здійснив, які

немовні зміни виконав. Будуючи повідомлення, перекладач завжди стоїть перед вибором, яка інформація є важливою і повинна бути прямо виражена в тексті, а яку слід замінити або видалити задля повного розуміння. У процесі перекладу відбувається не тільки трансформація мовних знаків а й відбувається адаптація тексту, тобто вносяться певні поправки на соціально-культурні, етнічні, національні, психологічні та інші розбіжності між комунікантами, адже перекладацька діяльність означає зіставлення різних культур. Успішне виконання функцій перекладача вимагає всебічного знайомства з історією, культурою, літературою, традиціями, сучасним життям та іншими реаліями народу, який розмовляю іноземною мовою.

Список використаних джерел:

1. Бархударов Л. С. Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории перевода / Л. С. Бархударов. – М. : Международные отношения, 1975. – 239 с.
2. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение / В.Н. Комиссаров. 2-е изд., испр. – М.: Р. Валент, 2011. – 408с.
3. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение / В. Н. Комиссаров. – М. : ЭТС, 2001. – 424 с.
4. Жуков Ю.М., Петровская Л.А., Растяльников П.В. Диагностика и развитие компетентности в общении. – Киров, 1991. – 271 с.
5. Золян С.Т., Абрамян К.Ш. Лингвистические аспекты теории перевода (хрестоматия). – Ереван : Лингва, 2007. – 307 с.
6. Нелюбин Л.Л. Переводоведческая лингводидактика: учебн.-метод. пособие / Нелюбин Л.Л., Князева Е.Г. – 3-е изд., перераб. и доп. М.: Флинта: Наука, 2009. – 32-с.
7. Підручна З.Ф. Формування професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки: автореф. дис. На здобуття наук ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / З.Ф. Підручна. - Тернопіль, 2008. – 21с.
8. Сдобников В.В. Теория перевода / В. В. Сдобников, О. В. Петрова. – М. : АСТ: Восток-Запад, 2007. – 448 с.

9. Шупта О.В. Формування готовності до професійної творчої діяльності майбутніх перекладачів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / Шупта О.В. – Хмельницький, 2005. – 20с.

УДК 378:81'25 (043.2)

М. Г. Прадівляний, к.пед.н., доцент
Вінницький національний технічний університет
Н. Д. Бондар, асистент
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

СПЕЦИФІКА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ПЕРЕКЛАДАЧА У НЕМОВНОМУ ВНЗ З ТОЧКИ ЗОРУ ФОРМУВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Основною метою вивчення іноземної мови професійного спрямування є практичне оволодіння усіма видами мовленнєвої діяльності для вирішення професійних питань. У процесі інтеграції України в європейський освітній простір беззаперечною характеристикою майбутнього кваліфікованого спеціаліста є вільне володіння принаймні однією іноземною мовою [4, с. 25].

Необхідність у технічному перекладі продиктована постійним розширенням різнобічної науково-технічної співпраці з технологічно розвиненими країнами західної Європи а також стрімким розвитком сучасного бізнесу, ведення якого є неможливим без встановлення безпосередніх контактів з іноземними партнерами. Спільні науково-технічні проекти, закупівля передового промислового, виробничого та технологічного обладнання супроводжуються певним набором документації, яка потребує термінового перекладу.

Огляд фахових статей дозволяє стверджувати, що багато фахівців намагаються поєднати проблеми перекладу з наукою про мову. Н. Назаренко наголошує, що у роботах багатьох авторів (Л. Білозерської, Л. Латишева, О. Мартинюк та ін.) прослідковується органічне поєднання теорії з інтересами перекладацької практики а також наголошується на необхідності підготовки кваліфікованих перекладачів [6, с. 182]. З іншого боку, аналіз літературних джерел, а також власний досвід дозволяє стверджувати, що під час науково-

технічного перекладу недостатньо лише здійснити переклад фахової термінології з урахуванням граматичних особливостей мови перекладу. На думку фахівців-перекладознавців, «...фахівець зі знанням мов...спроможний зробити більш професійний переклад...», ніж перекладач без додаткових знань у певній галузі [1, с. 49]. Схожої думки притримуються вчені, які намагаються поєднати теорію перекладу з практикою перекладацької діяльності. Зокрема, Т. Кияк стверджує, що «...існує чимало різних фахівців, котрі здатні читати іноземними мовами але обмаль тих, які можуть справді якісно перекладати фахову літературу.....» [3, с. 8]. Виняток можливий лише за умови, що перекладач, окрім досконалого володіння іноземною мовою, має добрі знання з певного вузькоспеціалізованого фаху. Професійний переклад фахово спрямованої літератури чи документації вимагає від перекладача як глибоких лінгвістичних знань, так і науково-технічного досвіду в певній галузі знань. Механічне відтворення фахової термінології мови оригіналу засобами мови перекладу спотворює змістовну частину та призводить до труднощів у розумінні перекладу.

За умови виконання перекладацької діяльності у багатонаціональному середовищі, фахівці наголошують на необхідності розвитку комунікативного потенціалу майбутнього перекладача у тісному поєднанні зі знаннями реалій країни носія мови. До ключових компетентностей, які формують перекладацьку компетентність, відносять мовленнєву, мовну, соціокультурну, які, в свою чергу, формують комунікативну компетентність, що визначає рівень комунікативного потенціалу перекладача [4, с. 12]. Набуття зазначених компетентностей вбачається нами у інтегрованому підході до набуття фахово спрямованих мовленнєвих умінь, необхідних для здійснення двостороннього діалогу в усній чи письмовій формі. В умовах лінгвістичних навчальних закладів опанування такими мовленнєвими вміннями відбувається при вивченні практики іноземної мови з наголосом на розвиток соціокультурної компетентності, набуття якої здебільшого забезпечується при вивченні курсу країнознавства. Однак, при підготовці технічного перекладача, завданням якого

буде здійснення перекладу фахово спрямованої інформації з певної галузі знань, недостатньо зосередитися виключно на набутті вищевказаних компетентностей. Вирішення проблеми адекватного передавання змісту науково-технічної інформації вбачається у наявності певних фахових знань, які визначаються як фонові чи фахові, тобто сукупність базових понять, що допомагають адекватно зрозуміти та точно інтерпретувати основний зміст фахово спрямованої інформації.

Однак, існує й думка про те, що адекватність та точність перекладу науково-технічної інформації значно залежить від правильного розуміння граматичних форм, синтаксичних конструкцій та структур речень, а не від розуміння термінології. В. Карабан притримується думки про те, що знання способів передачі граматичних явищ є найважливішим при виконанні технічних перекладів, оскільки граматичний план технічних текстів різних галузей відрізняється частотністю граматичних форм і синтаксичних конструкцій. З лінгвометодичної точки зору це дозволяє описати загальні граматичні труднощі перекладу, які притаманні фаховим текстам, з метою їх передачі формами і конструкціями рідної мови [2, с. 4].

За таких умов надзвичайно важливим є правильність виконання технічного перекладу, оскільки найменша помилка чи неточність, спричинена не стільки ігноруванням елементарних правил перекладу, скільки нерозумінням сутності технічного процесу призводить до поломок та виходу з ладу дорогого устаткування.

Технічний переклад є складним видом перекладацької діяльності. Серед різноманітних визначень нам імпонує визначення поняття технічного перекладу, приведене О. Мартинюк. Автор визначає його як «..переклад текстів з великою кількістю вузькоспеціалізованих термінів з певної галузі техніки з однієї мови іншою. У першу чергу, мова йде про тексти, пов'язані з інженерними науками, а саме: інструкції з експлуатації об'єктів, технічні характеристики побутових приладів та промислового обладнання, технічну документацію, що характеризує процеси впровадження технологій, патентні

документи, описи технічних розробок. Сюди віднесемо переклад спеціалізованої літератури, підручників, журналів, буклетів із статтями технічної тематики» [5].

Виходячи з вищевикладеного та поділяючи думку О. Мартинюк про те, що найважливішим чинником, який забезпечить адекватність науково-технічного перекладу є спеціальні знання, можна зробити висновок про те, що процес навчання технічного перекладача повинен проходити за такої організації навчального процесу, яка поєднує ґрунтовну фахову освіту з досконалим володіння іноземної мови.

Список використаних джерел

1. Білозерська Л. П. Термінологія та переклад / Л.П. Білозерська, Н.В. Возненко, С. В. Радецька. — Вінниця : Нова Книга, 2010. – С. 49.

2. Карабан В. І. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову : Посібник-довідник : Навчальний посібник зі спец. «Переклад» / В. І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2003. – 606 с.

3. Кияк Т. Р., Огуй О. Д., Науменко А. М. Теорія та практика перекладу (німецька мова). Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 592 с.

4. Латышев Л. К. Технология перевода : учеб. пособие по подготовке переводчиков (с немецкого языка] / Л. К. Латышев. – М. : НВИ-ТЕЗАУРУС, 2000. – 280 с.

5. Мартинюк О. В. Порівняльно-педагогічний аналіз змісту та форм організації навчання майбутніх магістрів перекладу технічного профілю в університетах США та України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/poriv_ped_stydii/2010/2010_1_6.pdf

6. Назаренко Н. С. Фахова підготовка майбутніх прикордонників-перекладачів на заняттях з перекладу [Електронний ресурс] / Н. С. Назаренко // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби

УДК 371.134-057.875:81.243

Г.В. Троян, ст. викладач
К.О. Коваль, к. тех. н., доцент
Вінницький національний технічний університет

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ НАПРЯМКІВ ПІДГОТОВКИ

Інтеграція України в європейську спільноту призводить до надзвичайного зростання попиту на фахівців технічних напрямків підготовки, вимог до їхнього фахового рівня. Тенденції у соціально-економічній сфері, науково-технічний прогрес, конкуренція на ринку освітніх послуг «зумовлюють інноваційний характер перетворень, який передбачає необхідність підготовки фахівців з принципово новими, відмінними навичками, вміннями, мисленням, здатністю ефективно реалізовувати комунікативні наміри на міжнародному ринку» [1, с. 24-27].

Проблемам розвитку професійно-педагогічної компетентності присвячено праці відомих вітчизняних педагогів Н. Бібік, Л.Ващенко, О. Коваленко, О. Овчарук, Л. Паращенко, О. Савченко. Комунікативна компетенція майбутнього спеціаліста вивчається вітчизняними дослідниками Н.Бичковою, І. Воробйовою, С. Ніколаєвою, О. Петрашук, В. Топаловою . Комунікативний метод глибоко вивчали Ю.Пасов, Л.Скалкін.

Мета статті – проаналізувати особливості формування комунікативної компетенції студентів технічних напрямків підготовки на сучасному етапі.

Автори словника-довідника з української лінгводидактики трактують комунікативну компетенцію як здатність спілкуватися з метою обміну інформацією, здатність користуватися мовою залежно від професійної ситуації і професійного наміру[2]. Як зазначає дослідниця Л. Биркун, «головна ідея комунікативного підходу полягає в тому, що студенти, щоб стати ефективними

користувачами мови, повинні не тільки здобувати знання (знати граматичні, лексичні або вимовні форми), а й розвивати навички та вміння використання мовних форм для реальних комунікативних цілей тобто використання мови в реальних життєвих ситуаціях» [3, с. 7]. Інші вчені (Ю. Рись, В. Степанов, В. Ступницький) розглядають комунікацію як “спілкування з усіма” і вважають, що “якщо не досягається взаєморозуміння, то комунікація не відбулася. Щоб переконатися в успіху комунікації, необхідно мати уявлення про те, як вас зрозуміли, сприйняли, як ставляться до проблеми. При цьому особлива увага звертається на те, що комунікативна компетентність – це здатність встановлювати необхідні контакти з іншими людьми; це система внутрішніх ресурсів, необхідних для побудови ефективної комунікації в певному колі ситуацій” [4, с. 167].

У результаті навчання студенти технічних напрямків підготовки повинні реалізувати комунікативний намір відповідно до завдань та умов спілкування – переконати; забезпечити зв’язність та цілісність висловлювання; наводити аргументи і докази, висловлювати власну точку зору; використовувати різні мовленнєві зразки. Таким чином, «комунікативна компетентність майбутнього фахівця розуміється як інтегральна якість особистості, яка синтезує в собі загальну культуру спілкування та її специфічні прояви в професійній діяльності». [5, с. 192]. Під час навчання професійно спрямованого спілкування необхідно постійно мотивувати студентів для їхньої активної діяльності.

Комунікативна компетенція є однією із ключових у переліку «м’яких навичок», якими повинні оволодіти студенти під час навчання в університеті. Сучасні дослідники використовують запозичений оригінальний термін «soft skills». Наприклад К. Коваль потрактує «soft skills», як «соціологічний термін, який відносять до емоційного інтелекту людини, своєрідний перелік особистих характеристик, які пов’язані з ефективною взаємодією з іншими людьми. Це навички, прояв яких достатньо важко виявляти, безпосередньо визначати, перевіряти, наочно демонструвати. До цієї групи належать індивідуальні, комунікативні та управлінські навички. Поняття «soft skills» пов’язане з тим,

яким чином люди взаємодіють між собою, тобто «м'які» навички рівною мірою необхідні як для повсякденного життя, так і для роботи. За даними досліджень, професійну успішність визначають саме «soft skills». Для кар'єрного зростання потрібно починати їх застосовувати з найнижчого рівня» [6, с.163]. До комунікативної компетенції у «soft skills» належать такі складові: уміння формулювати власні думки, ментально організовуючи їх у висловлювання, за допомогою яких адресант мовлення досягне поставленої мети; вдале, влучне та грамотне використання певних мовленнєвих конструкцій; уміння впевнено та якісно будувати своє монологічне та діалогічне мовлення тощо. Усі перераховані якості, що забезпечує комунікативна компетенція є надзвичайно важливими для формування особистості сучасного фахівця. Тому важливим завданням сучасної вищої школи є розвиток саме «мяких навичок», значну частину яких складає комунікативна компетенція. З метою підготовки студентів до професійного спілкування кафедрою інтеграції навчання з виробництвом Вінницького національного технічного університету було запроваджено ряд тренінгів, семінарів, майстер-класів (семінар «Культура мовлення фахівця з вищою освітою», тренінг «Самопрезентація, співбесіда, написання резюме», майстер-клас «Must-have словниковий мінімум з іноземної мови для професіонала (англійська, китайська, іспанська)», тренінг «Командна робота» тощо), що мають на меті покращити вміння студентів швидко формулювати свої думки, надавати точну й об'єктивну інформацію, з огляду на соціальний статус партнерів, їхній емоційний стан. Загальноєвропейські рекомендації з освіти відзначають, що пріоритетною освітньою метою є підготовка студентів до життя в демократичному суспільстві шляхом запровадження методів викладання навчальних дисциплін, які стимулюють незалежність думки, судження, спонукають до відповідальної компетентної діяльності. У зв'язку з цим нам видається цілком доцільним широке запровадження у навчальному процесі освітніх проектних технологій, що спонукають до розвитку комунікативної компетенції.

Отже, взаємозв'язок компонентів професійно спрямованої комунікативної компетенції забезпечує результативність міжособистісного професійного спілкування. Основний критерій – знання свого фаху, рівень опанування професійною термінологією, професійною образністю. Що означає знати мову професії? Це значить вільно володіти лексикою свого фаху, логічно нею користуватися. Мовні знання – основний компонент професійної підготовки. Оскільки мова виражає думку, є засобом пізнання та діяльності, то правильному професійному спілкуванню людина вчиться все своє життя. Знання мови професії підвищує ефективність праці, допомагає краще орієнтуватися в складній професійній ситуації та в контактах з представниками своєї професії.

Список використаних джерел:

1. Жегус О. В. Інноваційна концепція сучасного науково- методичного забезпечення викладання маркетингу /О.П. Афанасьєва, О.В. Жегус, Л.О. Попова Л.О. // М-ли конф. «Викладання маркетингу: Чому і як навчати студентів для роботи в умовах невизначеного підприємницького середовища». — К. — 2009 . – С. 24 — 27.
2. Словник-довідник з української лінгводидактики: Навч. посіб. / Колектив авторів за ред. М.Пентиліук. – К.: Ленвіт, 2003. – 149 с.
3. Биркун Л.В. Комунікативні методи та матеріали для викладання англійської мови / Л.В.Биркун, В.В. Мошков // Ознайомлювальна брошура для українських учителів англійської мови. – К.: Знання, 1998. – 48 с.
4. Рысь, Ю. И. Психология и педагогика : [учеб. пособ. для студ. вузов] / Ю. И. Рысь, В. Е. Степанов, В. П. Ступницкий. – М. : Академический Проект; Изд-во научно-образов. лит-ры РЭА; Екатеринбург : Делов. книга, 1999. – 308 с.
5. Ромащенко І.В. Формування комунікативної компетенції маркетологів як головна складова мовної освіти / І.В. Ромащенко // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія.Психологія.Педагогіка: Збірник наукових праць. – 2009. – № 3(27). – Ч.2. – С. 192-195.

6. Коваль К.О. Розвиток «soft skills» у студентів – один з важливих чинників працевлаштування / К.О. Коваль // Вісник Вінницького політехнічного інституту . – 2015. – № 2. – С.162 – 167.

УДК 378.14:81'25(043.2)

Г. В. Черній, к.пед.н., доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

МІСЦЕ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Сучасна соціально-економічна та політична ситуація в Україні характеризується невпинним розвитком міжнародних та поглибленням ділових та політичних контактів. Україна все частіше стає членом міжнародних програм, асоціацій, союзів, та все більше залучає до себе іноземних інвестицій. В Україні 2016 рік визнано роком англійської мови, що зайвий раз підкреслює важливість англійської мови як мови міжнародного спілкування. В таких умовах питання високоякісної міжкультурної комунікації виходить на перший план, а професійна підготовка кваліфікованих перекладачів набуває особливої актуальності. Значно підвищуються вимоги до якості перекладу, змінюється функція перекладача як фахівця міжкультурної комунікації, який стає незамінним посередником міжнародного спілкування. Тому необхідним є визначення місця комунікативної компетенції в структурі професійної компетенції майбутніх перекладачів.

Критерії перекладацької компетенції впливають із функцій, які виконує переклад у сучасному світі. Вважається, що цей вид людської діяльності призначений для виконання чотирьох основних функцій:

1. функція забезпечення міжкультурного та міжнародного спілкування;
2. когнітивна функція;
3. креативна функція;
4. захисна функція. [3, с.25]

В основу кваліфікаційних вимог, які висуваються до перекладача повинні бути поставлені компоненти професійної компетенції, з урахуванням сучасних соціальних вимог і реальних умов освіти. Можна виділити такі базові компоненти компетенції перекладача:

1. Соціально-психологічна компетенція.
2. Комунікативна і професійно-комунікативна.
3. Загальнопедагогічна професійна компетенція.
4. Наочна компетенція у сфері спеціальності перекладача.
5. Лінгвокраїнознавча і філологічна компетенція.
6. Творча, дослідницька компетенція.
7. Професійно-значущі якості особи.[1, с. 41-42]

При визначенні перекладацької компетентності основою у багатьох вчених є комунікативна компетенція. Даючи визначення процесу перекладу, дослідники називають його «міжмовною і міжкультурною комунікацією», «міжмовною комунікацією», «інтерлінгвокультурною комунікацією», або «медіацією» (Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання, 2003р.), так як в процесі своєї діяльності перекладач виступає посередником між відправником тексту і реципієнтом, котрі використовують різні мови, мають різні соціокультурні, фонові, предметні знання тощо. Так як перекладач виступає зв'язуючою ланкою в процесі двомовного спілкування, то основа професійної компетентності перекладача буде складати саме комунікативна компетенція.

Під комунікативною компетенцією учені розуміють засвоєння етно- і соціально-психологічних еталонів, стандартів мовної поведінки. Поруч із оволодінням мовними знаннями вона передбачає практичне оволодіння технікою спілкування, нормами поведінки, правилами ввічливості тощо. [2, с. 35]

Комунікативна мовленнєва компетенція здобувача вищої освіти реалізується у виконанні різних видів мовленнєвої діяльності, а саме:

сприйманні, продукції, медіації. Кожен з цих типів діяльності може бути пов'язаний з текстами в усній чи письмовій формах, або в тій та в іншій.

Рибінська Ю. визначає в структурі комунікативної компетенції наступні компоненти:

- мотиваційно-ціннісний компонент (такі якості особистості як здібності, спрямованість, комунікабельність, потреба в спілкуванні, самооцінка, емпатія, рефлексія);
- когнітивний компонент (знання: мови спілкування; про пізнавальні процеси; мовний етикет; про норми спілкування, які є прийнятими у цьому суспільстві; виконувати людиною соціальні ролі; спрямованість; комунікабельність);
- операційно-діяльнісний компонент (пов'язані з: вирішенням інформаційно-змістових аспектів спілкування; побудовою загальної стратегії взаємодії; сприйняттям партнерами один одного).

Отже, комунікативна компетенція перекладача передбачає вільне володіння декількома іноземними мовами володіння механізмами усного й письмового спілкування, знання та вміння використовувати в спілкуванні іншомовні соціокультурні, лінгвокраїнознавчі та соціолінгвістичні реалії.

Список використаних джерел:

1. Підручна, З. Теоретичні аспекти професійної компетенції майбутніх перекладачів / З. Підручна // *Studia Methodologica* : [науковий збірник] / гол. ред. Р. Гром'як ; відп. ред. Ю. Завадський ; редкол.: О. Куца, М. Любашук, Н. Поплавська [та ін.]. – Тернопіль : ТНПУ, 2011. – Вип. 31. – С. 39-42.

2. Рибінська Ю.А. Методичні основи формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх філологів засобами креативного перекладу [Текст] : [монографія] / Юлія Рибінська ; Київ. нац. ун-т культури і мистец. - Тернопіль : Астон, 2013. - 299 с.

3. Чередніченко О. Складові професійної компетенції письмового та усного перекладача / О. Чередніченко // *Вісник Київського національного*

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕНЬ
ГЕРМАНСЬКИХ, РОМАНСЬКИХ І СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ І
ЛІТЕРАТУР**

УДК 81'373 : 159.93-115

О.В. Деменчук, д. філол. н.
Рівненський державний гуманітарний університет

**СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ ЛЕКСИКИ В АСПЕКТІ
МІЖМОВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

Міжмовний аналіз семантичної деривації лексики ґрунтується на зіставному підході, який має на меті встановлення відповідностей (подібностей та відмінностей) типів і стратегій семантичних переходів між значеннями лексики в близькоспоріднених та неспоріднених мовах. Семантичний перехід – це “зв’язок між двома різними значеннями полісемічного слова або між значеннями одного й того ж слова в різні моменти його історії. Зв’язок полягає в тому, що два значення виражені в межах одного слова, тобто між ними є відношення семантичної деривації” [1, с. 399].

Методика міжмовного зіставлення семантичної деривації лексики орієнтується на низку припущень: а) семантика лексики кодує інформацію про особливості пізнання світу людиною у форматі концепту ситуації; б) концепт ситуації – це лексичне відображення (у певній мові) певного фрагмента дійсності; в) концепт ситуації багатовимірний і відтворює результат концептуалізації світу дискурсу (певної ситуації або її фрагмента) в перспективі різних варіантів світопізнання людини; г) багатовимірність концепту ситуації передбачає різні способи його лексичного відображення; ґ) концепт ситуації має властивість внутрішнього (реалізованого в межах заданого концепту) та зовнішнього (спрямованого до меж іншого концепту) розширення; д) існують подібності та відмінності в мовній концептуалізації (лексикалізації) певної

ситуації або її фрагмента. В аспекті названих припущень процедура міжмовного зіставлення семантичної деривації лексики передбачає встановлення відповідностей (подібностей і розбіжностей) реалізації механізмів і стратегій розширення концепту ситуації.

Ситуація вибудовує свій концептуальний профіль у **перспективі** певної пізнавальної (чуттєвої або ціннісної) позиції суб'єкта когніції. Зокрема, ситуація кваліфікується як перцептивна, якщо суб'єкт розглядає її в перспективі наочного сприйняття, як ситуація переміщення, якщо суб'єкт ідентифікує зміну місцезнаходження об'єкта, як ситуація місцезнаходження, якщо у фокусі уваги положення об'єкта і т. ін.

Осмислення ситуації в іншій перспективі засвідчує зміну **профілю ситуації**. Зміна профілю ситуації передбачає зміну “точки споглядання” суб'єкта пізнання на ситуацію – суб'єкт осмислює (інтерпретує) ситуацію в новій (чуттєвій або ціннісній) перспективі. Ситуація може змінювати як зовнішній, так і внутрішній профіль. Перехід в іншу ситуацію (ситуацію іншого семантичного класу) засвідчує зміну її **зовнішнього** профілю. Перехід в межах тієї ж ситуації кваліфікується як зміна **внутрішнього** профілю ситуації.

Зміна профілю ситуації веде до розширення або звуження “повноважень” ключових учасників ситуації. Такі “повноваження” – суть характеристики, які учасники набувають або втрачають, виявляють або приховують у міру осмислення людиною змін, що відбуваються в світі (в певній ситуації) або в самій людині. Розширення або звуження “повноважень” ключових учасників ситуації засвідчує зміну **профілю актанта**. Зміна профілю визначає тип похідності. Змінюватися можуть: а) тип або склад учасників ситуації (рольова похідність); б) комунікативний ранг учасників ситуації (прагматична похідність); в) категоріальна властивість учасників ситуації (таксономічна похідність); г) денотативний статус учасників ситуації (референційна похідність); г) позиційна характеристика учасників ситуації (дейктична похідність).

У перспективі міжмовного зіставлення семантичної деривації параметри “зміна профілю ситуації” (ситуативний параметр) та “зміна профілю учасника ситуації” (актантний параметр) виявляють відповідності (подібності й розбіжності) динаміки розвитку семантичної парадигми лексики в близькоспоріднених та неспоріднених мовах. Релевантність (значущість) таких параметрів у зіставленні семантичної похідності визначається їх здатністю відтворювати (задавати) перспективу розвитку певного стану справ.

Ситуативний параметр засвідчує подібності й розбіжності у зміні профілю ситуації зіставляваних лексичних одиниць або класу лексичних одиниць. Зміни профілю ситуації виявляють відповідність зовнішнього або внутрішнього профілю семантичної похідності. Відповідність **зовнішнього** профілю встановлює подібності й розбіжності зміни профілю в перспективі переходу до іншої ситуації. Перехід в іншу ситуацію передбачає перебудову конфігурації концепту вихідної (прототипної) ситуації (напр., у спосіб додавання або вилучення учасника ситуації) або створення нової конфігурації. Відповідність **внутрішнього** профілю встановлює подібності й розбіжності семантичних переходів, реалізованих у межах тієї ж ситуації. Такі переходи можна спостерігати при підвищенні ступеня виокремлення (фокусуванні) або пониженні ступеня виокремлення (дефокусуванні) певних елементів ситуації. Названі ступені виокремлення можуть бути реалізовані через механізми: а) введення в поле зору або виведення з поля зору номінатора тих властивостей ситуації, які первісно були її істотними властивостями; б) зміни фокуса і тла; в) підсилення або послаблення фокуса за рахунок розширення або звуження його меж, створення множинних фокусів, накладання фокусів і т. ін., див. [2, с. 65].

Актантний параметр засвідчує подібності й розбіжності змін у профілі учасника заданої ситуації. Зміни профілю учасника виявляють відповідність первинного або вторинного профілю семантичної похідності. Відповідність **первинного** профілю встановлює подібності й розбіжності семантичних переходів, реалізованих у межах того ж типу похідності (напр., рольовий → рольовий, комунікативний → комунікативний, таксономічний →

таксономічний і т. ін.). Відповідність **вторинного** профілю встановлює подібності й розбіжності семантичних переходів, реалізованих у перспективі іншого типу похідності (напр., рольовий → комунікативний, рольовий → таксономічний, рольовий → дейктичний і т. ін.).

Список використаних джерел:

1. Зализняк Анна А. Многозначность в языке и способы ее представления / Анна А. Зализняк. – М. : Языки славянских культур, 2006. – 672 с. – (Studia Philologica).
2. Ирисханова О.К. Игры фокуса в языке. Семантика, синтаксис и прагматика дефокусирования / О.К. Ирисханова. – М. : Языки славянской культуры, 2014. – 320 с. – (Studia Philologica).

УДК 81'1.44-115

Н.Є. Леміш, д. філол. н.
Бердянський державний
педагогічний університет

ВЕРТЕРАЛЬНІ ПРОТОТИПИ ДЛЯ ДОМІНАНТИ КАУЗАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ *ПРИЧИНА* В РІЗНОСИСТЕМНИХ МОВАХ

Вертеральна природа каузальності зумовлює можливість виділення вертеральних прототипів каузальних домінант в різних мовах. Про *актуальність* такого дослідження свідчить важливість вивчення прототипів як одиниць, що репрезентують найзагальніші властивості всіх одиниць цілих груп (Н.С. Кудрявцева, Дж. Лакофф, Л.О. Фурс та ін.) і дають ключ до розуміння специфіки ментальності різних етносів. *Метою* пропонованої розвідки є виділення вертеральних прототипів для базової домінанти каузального комплексу *причина* в різносистемних мовах, що детермінує встановлення універсального та специфічного в картуванні відповідних фрагментів дійсності англійською, нідерландською, іспанською, українською і російською мовами.

За результатами концептуального аналізу каузальних семем для домінант каузального комплексу (КК) було зафіксовано рекурентність певних

диференційних типів. Саме вивчення таких рекурентних одиниць слугувало підставою для виділення прототипних характеристик домінант КК у споріднених мовах, позаяк *прототипний* ідентифікується нами як найбільш яскравий зразок. На користь такого підходу свідчить висловлення О.О. Селіванової, яка, слідом за Е. Рош [3], називає “прототип точкою когнітивної референції, яка втілює найбільш виразні ознаки категорії як рубрики досвіду...” [2, с. 379], або Н.В. Слухай, за визначенням котрої прототип належить до “найхарактерніших, головних репрезентантів” категорії [3, с. 304]. Отже, прототипні характеристики домінант КК виведено на базі рекурентних диференційних типів каузальних семем.

Виділяючи десять домінант каузального комплексу в досліджуваних мовах (*причина, підстава, умова, доступ, мета, ефект, висновок, результат, наслідок, засіб*) за базову визнано *причину* (англ. *cause*, нід. *oorzaak*, ісп. *causa*, укр. *причина*, рос. *причина*), оскільки саме їй притаманна ознака фактуальності.

Для каузальної домінанти *cause* в англійській мові детерміновано такі рекурентні типи / варіанти каузальних семем (повний перелік з посиланнями на відповідні словники див. додатки до докторської дисертації Н.Є. Леміш, 2015 р.) (NB: перша цифра у круглих дужках позначає тип (наявність маленької літери кирилицею поряд – варіант), друга цифра – кількість рекурентних / повторюваних одиниць; у квадратних дужках подано формалізовану сигнатуру з позначенням семантичних ролей і предикатів над подіями): (1 – 2) SMTH TO PRODUCE SMTH ELSE (AN EFFECT) / щось продукувати щось інше (ефект) – 1 [Eff + CAUSE + Rec]; (4б – 2) SMTH TO BE GROUNDS FOR SMTH ELSE / щось бути підставою для чогось іншого – 4б [Eff + BE₁ + Rec]; (5 – 2) SMTH TO BE A REASON FOR SMTH / щось бути підставою для чогось іншого – 5 [Eff + BE₁ + Rec]; (11 – 2) SMTH TO LEAD TO SMTH ELSE / щось призводити до чогось іншого – 11 [Eff + CAUSE + Rec]; (12 – 2) SMB TO MAKE SMTH HAPPEN / хтось робити так, щоб щось статися – 12 [Ag + CAUSE + Rec]; (13 – 2) SMTH TO MAKE SMTH ELSE HAPPEN / щось спричинювати щось інше – 13 [Eff + CAUSE + Rec]; (16 – 3) SMTH TO BE SUPPORTED BY

SMB / щось підтримуватися кимось – 16 [Ag + CAUSE + Rec]; (17 – 2) SMTH TO BE FOUGHT BY SMB / щось за що хтось битися – 17 [Ag + CAUSE + Rec]. Отже, прототипними ознаками для каузальної домінанти *cause* в англійській мові виступають: Ag (3), Eff (5), Rec (8).

Для каузальної домінанти *oorzaak* у нідерландській мові детерміновано такі рекурентні типи / варіанти: (1аб – 2) IETS IETS ANDERS MET ZICH MEE BRENGEN / щось спричинювати щось інше (приносити певний наслідок / результат (з необхідністю)) – 1аб [Eff + CAUSE + Rec]; (2 – 2) IETS DE AANLEIDING VAN IETS ANDERS ZIJN / щось бути спонукальним мотивом для чогось іншого – 2 [Eff + BE₁ + Rec]; (5а – 2) IEMAND DE OORSPRONG VAN IETS ZIJN / хтось бути джерелом чогось – 5а [Ag + CAUSE + Rec]. Таким чином, прототипними ознаками для каузальної домінанти *oorzaak* у нідерландській мові виступають: Ag (1), Eff (2), Rec (3).

Для каузальної домінанти *causa* в іспанській мові встановлено такі рекурентні типи / варіанти: (1 – 2) ALGO CONSIDERARSE COMO FUNDAMENTO DE ALGO MÁŠ / щось вважатися основою чогось іншого – 1 [Eff + BE₁ + Rec]; (2 – 2) ALGO CONSIDERARSE COMO ORIGEN DE ALGO MÁŠ / щось вважатися джерелом походження чогось іншого – 2 [Eff + BE₁ + Rec]; (3 – 5) ALGO SER MOTIVO PARA ALGO MÁŠ / щось бути мотивом для чогось іншого – 3 [Eff + BE₁ + Rec]; (4 – 4) ALGO SER RAZÓN PARA ALGO MÁŠ / щось бути підставою для чогось іншого – 4 [Eff + BE₁ + Rec]; (5а – 2) ALGO PRODUCIR ALGO MÁŠ / щось продукувати щось інше – 5а [Eff + CAUSE + Rec]; (8 – 2) ALGO SER ORIGEN DE ALGO MÁŠ / щось бути джерелом походження чогось іншого – 8 [Eff + BE₁ + Rec]. Відтак, прототипними ознаками для каузальної домінанти *causa* в іспанській мові виступають: Eff (6), Rec (6).

Для каузальної домінанти *причина* в українській мові детерміновано такі рекурентні типи / варіанти: (1а – 2) ЩОСЬ ОБУМОВЛЮВАТИ ЩОСЬ ІНШЕ – 1а [Eff + CAUSE + Rec]; (2 – 3) ЩОСЬ ПОРОДЖУВАТИ ЩОСЬ ІНШЕ – 2 [Eff + CAUSE + Rec]; (3 – 3) ЩОСЬ БУТИ ПІДСТАВОЮ ДЛЯ ЧОГОСЬ ІНШОГО –

3 [Eff + VE₁ + Rec]; (4 – 2) ЩОСЬ БУТИ ПРИВОДОМ ДЛЯ ЧОГОСЬ ІНШОГО – 4 [Eff + VE₁ + Rec]; (5a – 2) ЩОСЬ БУТИ НЕЩАСТЯМ ДЛЯ КОГОСЬ – 5a [Eff + VE₁ + Pat]; (6a – 2) ХТОСЬ БУТИ ПРОВІНОЮ ЧОГОСЬ – 6a [Ag + VE₁ + Rec]; (6б – 2) ХТОСЬ БУТИ ВІНОЮ ЧОГОСЬ – 6б [Ag + VE₁ + Rec]; (7a – 3) ЩОСЬ БУТИ НАВЕДЕНОЮ ХВОРОБОЮ НА КОГОСЬ – 7a [Eff + VE₁ + Pat]; (8 – 2) ЩОСЬ БУТИ ПРИЧИНОЮ ЧОГОСЬ – 8 [Eff + VE₁ + Rec]; (9 – 2) ХТОСЬ БУТИ ПРИЧИНОЮ ЧОГОСЬ – 9 [Ag + VE₁ + Rec]. Отже, прототипними ознаками для каузальної домінанти *причина* в українській мові виступають: Ag (3), Eff (7), Pat (2), Rec (8).

Для каузальної домінанти *причина* в російській мові виявлено такі рекурентні типи / варіанти: (2a – 3) ЧТО-ТО ОБУСЛОВЛИВАТЬ ЧТО-ТО ДРУГОЕ / щось обумовлювати щось інше – 2a [Eff + CAUSE + Rec]; (3 – 5) ЧТО-ТО БЫТЬ ОСНОВАНИЕМ ДЛЯ ЧЕГО-ТО ДРУГОГО / щось бути підставою для чогось-іншого – 3 [Eff + VE₁ + Rec]; (4 – 4) ЧТО-ТО БЫТЬ ПОВОДОМ ДЛЯ ЧЕГО-ТО ДРУГОГО / щось бути приводом для чогось іншого – 4 [Eff + VE₁ + Rec]; (5 – 5) ЧТО-ТО БЫТЬ ПРЕДЛОГОМ ДЛЯ ЧЕГО-ТО ДРУГОГО / щось бути приводом / зачіпкою, щоб зробити щось інше – 5 [Eff + VE₁ + Rec]; (6 – 2) ЧТО-ТО СЛУЖИТЬ ОСНОВАНИЕМ ЧЕГО-ТО ДРУГОГО / щось слугувати підставою для чогось іншого – 6 [Eff + VE₁ + Rec]; (13 – 2) КТО-ТО БЫТЬ ВИНОВНИКОМ ЧЕГО-ТО / хтось бути винуватцем чогось – 13 [Ag + VE₁ + Rec]. У цілому, прототипними ознаками для каузальної домінанти *причина* в російській мові виступають: Ag (1), Eff (5), Rec (6).

Отже, з огляду на те, що основними прототипними характеристиками для домінанти КК *причина* в англійській мові є Ag (3), Eff (5), Rec (8), нідерландській – Ag (1), Eff (2), Rec (3), іспанській – Eff (6), Rec (6), українській – Ag (3), Eff (7), Pat (2), Rec (8), російській – Ag (1), Eff (5), Rec (6), можна дійти висновку про часткову конвергентність вертеральних прототипів для досліджуваної домінанти КК у різних мовах з найбільш розширеною репрезентацією в українській мові і найбільш згорнутою в іспанській. У перспективі вбачається розробити відповідні стимули для проведення

нейролінгвістичного експерименту з метою підтвердження / спростовування результатів за встановленими прототипами.

Список використаних джерел:

1. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми : підруч. [для студ. філол. спец. вищ. навч. закл.] / Олена Олександрівна Селіванова. – Полтава : Довкілля-К., 2008. – 712 с.
2. Слухай Н. В. “Перцептивний прототип” в парадигмі когнітивної семантики / Н. В. Слухай // Мовні і концептуальні картини світу : наук. вид. : [збірник]. – 2011. – Вип. 36. – С. 304–309.
3. Rosch E. H. Natural Categories / Eleanor H. Rosch // Cognitive Psychology. – 1973. – Vol.4. – № 3. – P. 326–350.

УДК 004.738.5-052(043.2)

К. І. Мізін, д. філол. н.
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського

**СПЕЦИФІКА ОБ’ЄКТИВАЦІЇ КОНЦЕПТУ *ОКО* АНГЛІЙСЬКИМИ,
НІМЕЦЬКИМИ, УКРАЇНСЬКИМИ ТА РОСІЙСЬКИМИ УСТАЛЕНИМИ
ПОРІВНЯННЯМИ**

Метою пропонованої розвідки є встановлення специфіки об’єктивації усталеними порівняннями (далі – УП) концепту *ОКО* у британській, німецькій українській і російській лінгвокультурах крізь призму актуального в сучасному мовознавстві зіставно-лінгвокультурологічного підходу [див., напр.: 1]. Ця стаття є продовженням низки студій, присвячених вивченню УП віддалено- та близькоспоріднених мов, що репрезентують п’ять кодів культури – антропоморфний, біоморфний, просторовий, часовий і артефактний [див.: 2; 3].

На основі аналізу фактичного матеріалу виявлено, що концепт *ОКО* представлений широкими зв’язками у концептополі **ЗОВНІШНІЙ ВИГЛЯД ЛЮДИНИ**. Релевантною для концептуалізації стала здатність людини виражати очима емоції (здивування, страх тощо), передавати її внутрішній стан, тому

ОКО є одним із концептів, які тісно пов'язують концептополя ЗОВНІШНІЙ ВИГЛЯД ЛЮДИНИ і ВНУТРІШНІЙ СТАН ЛЮДИНИ. Інстинкт до самозбереження сприяє пріоритетності для (мовної) свідомості людини фіксації аномального стану, напр.: англ. *stick to smb. like a bur* (досл.: причепитись, як реп'ях) – «втупитися в кого-н., що-н. поглядом»; нім. *gucken wie ein Auto* (досл.: витріщитись, як автомобіль) – «а) від здивування широко відкрити очі, б) нерухомо дивитися»; *gucken wie ein Auto bei eintretender Dunkelheit* (досл.: витріщитись, як автомобіль під час настання сутінок) – «дивитися, широко відкривши очі»; *wie ein umgekipptes Auto blicken* (досл.: витріщитись, як перекинутий автомобіль) – «дуже здивовано дивитися»; укр. *витріщити очі як сова* – «тупо, здивовано дивитися»; *вилупити очі як баран* – «тупо, здивовано дивитися»; *витріщити очі як цибулі* – «тупо, здивовано дивитися»; рос. *смотреть (глядеть) круглыми как у совы глазами* – «пильний, неморгаючий, дурнувато-нерозуміючий і здивований погляд»; *установиться как баран* – «тупий і дуже збентежений погляд». Ці приклади засвідчують різкий контраст у концептуалізації здивованого / дурнуватоного погляду людини в німецькій лінгвокультурі: образи-еталони англійських, українських і російських УП репрезентують переважно фігонімний і зооморфний субкоди, однак німецькі УП є більш «сучасними» завдяки образу-еталону «Auto» (автомобіль), який представляє артефактний код. Це є ще одним підтвердженням стереотипу про німців як «автомобільну» націю [див. про це, напр.: 4], де концепт AUTO належить до ключових.

Семантика аномально великих, широко розплющених очей в аналізованих мовах передається ізоморфно, напр.: англ. *(as) big as plates* (досл.: великий, як тарілки) – «дуже великі очі»; *(as) big as saucers* (досл.: великий, як блюдце) – «дуже великі очі»; нім. *Augen machen wie Kuchenteller* – «дуже широко розплющити очі»; *Augen wie Teetassen* (досл.: очі, як чайні чашки) – «великі, широко розплющені очі»; укр. *дивиться наче тарілку проковтнув* – «здивована, перелякана людина»; рос. *глаза как (два) блюда* – «дуже великі очі, що неприємно дивляться»; *глаза как тарелки* – «дуже великі та круглі очі».

Показовим є тут тісний зв'язок концепту ОКО з концептополем ГАСТРОНОМІЧНИЙ ПОСУД артефактного коду культури.

Специфічні й унікальні УП цього фразеоряду виявляють лакунарність в англійській мові, а в українській вони представлені «природними» образами-еталонами фітонімного й зооморфного субкодів культури, напр.: *у кого-н. очі як цибулини* – «витрішкуватий, лупатий»; *хто-н. вирячкуватий як жаба* – «лупата людина». Натомість німецькі та російські УП організуються навколо артефактних образів-еталонів, напр.: нім. *Augen wie Lokusdeckel* (досл.: очі, як кришка унітаза) – «дуже великі, широко відкриті очі»; *Augen wie zwei Rettungsringe* (досл.: очі, як два рятувальні круги) – «великі, широко розплющені очі»; рос. *глаза как плошки* (*плошка* – низький широкий посуд у формі великої чашки або жбан такої ж форми для освітлення приміщення) – «великі та круглі, але пусті й невиразні очі».

Найчисленнішими є УП на позначення здивованого / збентеженого (часом тупого) погляду. В британській лінгвокультурі ця семантика не є релевантною при розбудові концепту ОКО (можна зустріти лише окремі усталені порівняння, напр.: *stare like a stuck pig* (досл.: витріщитися, як заколена свиня) – «витріщити очі (від здивування)» (пор. нім. *Augen machen wie ein gestochenes Kalb* (досл.: витріщитися, як заколене теля) – «вирячити очі (від подиву)»). Це пов'язано з відомою рисою англійців, яку часто називають «холодністю» – чинністю, стриманістю в поведінці, тобто незалученням кінесики при спілкуванні. Німці, які також є германцями, виявляють більше емоцій при спілкуванні. Можливо, на це вплинуло їх споконвічне співіснування зі слов'янами, тісніше переплетення культур. Тому не дивно, що найрізноманітніші варіанти аналізованого фразеоряду трапляються саме в німецькій мові, напр.: *Augen machen wie die Katze, wenn's donnert* (досл.: робити очі, як кішка, коли гримить грім) – «злякано дивитися; розплющити широко очі від страху, здивування / несподіванки»; *dastehen wie die Kuh vorm neuen Tor* (досл.: стояти, як корова перед новими воротами) – «вирячитися від здивування / несподіванки». Однак ні в англійській, ні в німецькій мовах не знаходимо УП, які були б ізоморфні до українських і

російських порівнянь *витріщитись як баран на нові ворота* – «тупо, здивовано дивитися»; *вылуниться как баран на новые ворота* – «тупий і дуже збентежений погляд».

У німецькій мові відсутні усталені порівняння, які характеризували б красу / колір очей. Натомість УП беруть участь у концептуалізації в цій лінгвокультурі негативних характеристик очей, напр.: *Augen wie Rennbahn* (досл.: очі, як бігова доріжка) – «мутні очі». Це не дивно на тлі преференційності людської когніції до фіксації аномалій при номінації предметів, явищ, станів навколишньої дійсності, на чому не раз наголошували і фразеологи. Однак в англійській, українській і російській мовах, попри цю тенденцію, знаходимо УП на позначення краси / кольору очей, напр.: англ. *eyes like sapphires* (очі, як сапфіри) – «гарні очі, що палають темно-синім вогнем»; укр. *очі сині як волошки в житі* – «сині очі»; рос. *глаза голубые (синие) как васильки* – «чисті та ясні блакитні / сині очі». Із певним застереженням тут можна виокремити навіть фреквентивні УП, напр.: англ. *(as) black as sloe* (чорний, як терен) – «чорного кольору (предмет, очі, шкіра тощо)»; укр. *очі чорні як терен* – «чорні очі»; рос. *глаза как тернины* – «великі, круглі, темні з синюватим відливом очі».

Таким чином, на основі аналізу специфіки об'єктивації усталеними порівняннями концепту ОКО у британській, німецькій українській і російській лінгвокультурах встановлено, що в наївному уявленні як германців, так і слов'ян очі можуть «говорити»: вони містять багато інформації про людину (і про етнос у цілому). Тому особливості вербалізації універсального концепту ОКО в різних мовах можуть виявити вплив «духу» певної мовної спільноти на концептуалізацію та категоризацію об'єктивної дійсності.

Список використаних джерел:

1. Мізін К.І. Нові напрями в українському мовознавстві: зіставна лінгвокультурологія / К.І. Мізін // Мовознавство. – 2012. – № 6 (268). – С. 38–52.

2. Мізін К.І. Особливості об'єктивації водно-ландшафтних концептів в українській, російській, англійській і німецькій лінгвокультурах (на матеріалі усталених порівнянь) / К.І. Мізін // «Вода» в славянської фразеології і пареміології : колективна монографія / научн. ред. А. Золтан, О. Федосов, С. Янурик. – Будапешт : Изд-во «Гинта», 2013. – Т. 2. – С. 424–430.

3. Мізін К.І. Усталені порівняння крізь призму біоморфного коду культури (ландшафтний субкод): зіставно-лінгвокультурний аналіз / К.І. Мізін // *Studia Slawistyczne: Etnolingwistyka i komunikacja międzykulturowa*. – Lublin : Wydawnictwo KUL, 2014. – Т. 1. – С. 265–276.

4. Zeidenitz S. Die Deutschen pauschal / S. Zeidenitz, B. Barkow. – Frankfurt / M. : Fischer, 1999. – 94 S.

УДК 81-2(043.2)

С. В. Черній
Ягеллонський університет

ОБРАЗНІСТЬ У ЛАТИНИЦІ І БУКВИЦІ, ЯК СПІЛЬНИЙ КЛЮЧ ДО ГЛИБИННОГО РОЗУМІННЯ МОВ

Процес глобалізації, для успішної взаємодії у соціумі, вимагає від людської особи якнайобширнішого пізнання і розуміння світу: фізичного, політичного, економічного, психологічного, мовного. Знання однієї, двох іноземних мов вже є недостатнім для успішного підйому по ієрархічній драбині. Автоматично з'являється потреба у швидкому розвитку особистісних лінгвістичних якостей з мінімальними часозатратами.

Універсальним ключем у цьому може послужити увага до такзваних мертвих чи майжезабутих мов, які несуть у собі титанічно більші об'єми інформації при меншій енергозатратності у словесному еквіваленті.

Варто розглянути це на основі двополярності. За вихідні елементи береться англійська, як великий запозичувач і наслідник латини і

російська/українська (чи інші представники цієї мовної групи) як автономні спадкоємці праслов'янської Буквиці.

Прикладом дії образів, на основі латинської мови, послужить слово «supermarket». “Super” означає „над”, „понад”. Тобто, масштабування за розмірами перевищує норму. У свою чергу мовна колізія з'являється при слові „Hypermarket”. Тут важливо зазначити еволюційну градацію латини. Історично, вона вивелась з більш давньої Грецької мови. В перекладі з неї „Hyper” теж означає „над”, „понад”. [1, с.45] Тобто, постає проблема конфлікту образу, який потрібно ділити між двома словами, що є конфронтацією відповідно до первинної сутності.

Щось схоже відбувається і з дефініціями в інших галузях. «Слова „архітектура” і „архітектор” походять від грецького слова *arkhitekton* – „головний будівельник”.» [1, с.8] Первинне значення цього образу добре відтворюється у фільмі «Матриця».

Дефініція Архітектора трактується не як „інженер”, а як Творець усього. Цей виток є продовженням проблематики конфліктності розуміння первинних образів. В сьогоденні значення цих слів, в силу природньої еволюції мови, змінюється і подає інші образи, часто протирічні оригіналу.

Парадигма рухається вектором спрощення, що з одного боку вабить простотою, а з іншого затирає істинне значення слів, відповідність константному образу, який закарбований у підсвідомості і координує людське сприйняття дійсності.

У свою чергу варто поглянути на механізм трактування образів, які подає Буквиця. Одразу цікавим є те, що Буквиця налічує 49 букв, які одночасно служать математичними лічбами. *Саме поняття „образу” ця мова трактує як купаж знань, які об'єднуються між собою в єдиний образ слова.* [2, с.23]

Буквиця має певну подібність до Грецької, де А – не просто звук, а слово – „Альфа”, „Бета”, etc. Відповідно: „Азь”, „Боги”. Тобто, кожна буква відповідає певному образу, а ціле слово є його сукупністю.

Згідно цього принципу варто навести приклад. Слово „Любов” крізь призму Буквиці складається з букв „Людіє”, „Боги”, “Веди”. В сукупності означає „Люди Бога Відають”.

Як видно, тут панує широке поле до дискусії. Важко однозначно ствердити, що Латиниця подає лишень словесний плюралізм, який прив’язаний до одного образу. А Буквиця надає безліч образів на основі одного слова.

Натомість, фактом є те, що ці два мовних джерела в проекції на широкий мовний діапазон англійської, німецької, французької, італійської, іспанської, etc, максималізують шанс їхнього розуміння без їх ціленаправленого вивчення, оскільки мають спільний корінь. Повернення до їх вивчення є гарантією нових лінгвістичних відкриттів.

Список використаних джерел:

1. Браун Н.П. Странности нашего языка. Занимательная лингвистика / Н.П. Браун ; [пер. з англійської О. Перфильев]. – Москва : РИПОЛ классик, 2010. – 90 с.

2. Казаков С.А. Древнеславянская буква / С. А. Казаков, С. М. Болтовихин; – Пермь. Держ. Нац. Пед. Ун-т. – Пермь 2008 – 24 с.

УДК 81’276.16 (043.2)

М. М. Човганюк, асистент
ВДПУ ім. М. Коцюбинського

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ФЕНОМЕНУ ВВІЧЛИВОСТІ У ПЕРСПЕКТИВІ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Починаючи з 90-х років ХХ століття процес дослідження ввічливості відчуває істотних змін, і поряд з тенденцією виділення зазначеної категорії в окрему проблему, спостерігається зростання наукового інтересу до лінгвістичного феномену ввічливості з боку багатьох гуманітарних напрямків: психології, етнопсихології, культурології, антропології, психолінгвістики, соціолінгвістики, прагматики, прикладної лінгвістики, теорії комунікації та ін.

Жваве обговорення питання ввічливості, на думку американської дослідниці М.Лочер, пояснюється рядом факторів, що включають труднощі в окресленні диференціації між ввічливою та нормативною поведінкою, необхідність врахування не тільки контексту ситуативної динаміки з різноманітним її аспектів і варіабельності, а й спонтанної та ритуалізованої форм поведінкового комплексу [4, р. 60].

Філологічні дебати, започатковані в 1978 році дослідниками П. Браун і С. Левінсоном, наприкінці ХХ століття набувають оновленого концептуального наповнення в роботах, присвячених студіюванню різних аспектів ввічливості дослідниками вітчизняного, пострадянського та зарубіжного простору (Н.Бабич, М.Білоус, С.Богдан, В.Литовченко, О.Мельничук, О.Миронюк, Н.Плющ, М.Стельмахович, М.Телеки, Т.Чмут, В.Шинкарук, Х.Ардт, Ш.Блюм-Кулька, Е.Гуді, К.Еліх, Г.Каспер, Ф.Кульмас, А.Кашер, Т.Кочман, Р.Лакофф, М.Сіфіану, Р.Уоттс, Б.Фрейзер, Дж.Хаус, Дж.-Р.Хванг та ін.).

Однією з перших спроб виокремлення та окреслення напрямків осмислення ввічливості в лінгвістиці кінця ХХ століття, вважається робота Б.Фрейзера “Perspectives on politeness” (1990), який виокремлює напрямки студіювання ввічливості як:

- соціально-нормативної практики (the social norm view – Р.Уоттс, Б.Хілл, С.Айді);

- конверсаційної максими (the conversational-maxim view – П.Грайс, Р.Лакофф, Дж.Ліч);

- тактики, спрямованої на “збереження обличчя” (the face-saving view – Е.Гоффман, П.Браун, С.Левінсон, Р.Сколлон, С.Сколлон);

- дотримання контракту спілкування (Б.Фрейзер і В.Ноулен, Б.Фрейзер) [3, р. 219].

Проте в умовах сьогодення світова лінгвістична парадигма переорієнтовується в бік комунікативно-функціонального дослідження мовних явищ, і дедалі частіше мовознавці говорять про “дискурсивний поворот” у лінгвістиці та необхідність звернення до вивчення ввічливості в контексті

інтерактивних процесів. Як зазначає Д.Кадар, з публікацією трьох впливових робіт, а саме “A Critique of Politeness Theories” Дж.Ілен (2001), “Gender and Politeness” С.Мілз (2003) і “Politeness” Р.Уотса (2003) починається новий етап в дослідженнях лінгвістичної ввічливості, які акцентують увагу не тільки на продукуванні мовцем певних висловлювань, а й на їх сприйнятті слухачем [5]. У межах дискурсивного підходу вчені акцентують увагу також на приналежності ввічливості міжособистісному рівню мовного спілкування, а науковці Хо (2007), Мілз (2003) та ін. стверджують, що ввічливість являє собою радше евалюацію, ніж поведінковий комплекс.

Ще одним концептуальним положенням дискурсивного або постмодерністського підходу є осмислення поняття ввічливості як загально визнаного і лінгвістичного феноменів, детермінованих як ввічливість, що ототожнюється з аспектом лінгвістичної реалізації у комунікації, та ввічливість, яка репрезентує концептуальний аспект, пов'язаний з суспільним розумінням ввічливості й зорієнтований “на інтегральне вивчення ментальних і мисленнєво-комунікативних процесів” [1, с.20]. Доцільність введення термінологічних одиниць Дж.Ілен пояснює необхідністю не тільки розрізнення зазначених аспектів в розумінні ввічливості, а й вивчення їх взаємодії в процесі аналітичної процедури [2].

Як бачимо, лінгвістичні дослідження категорії ввічливості ґрунтуються на різноманітті наукових підходів, запропонованих сучасною гуманітаристикою, проте домінуючим напрямком є дискурсивний підхід.

Список використаних джерел:

1. Шевченко І. С. Когнітивно-комунікативна парадигма і аналіз дискурсу / І. С. Шевченко // Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен : монографія / [під загальн. ред. І. С. Шевченко]. – Харків : Константа, 2005. – С. 9–20.
2. Eelen G. A Critique of Politeness Theories/ G. Eelen. – Manchester: St. Jerome's Press, 2001. – 280 p.

3. Fraser B. Perspectives on politeness / B. Fraser // Journal of Pragmatics. – 1990. – № 14. – С. 219–236.
4. Locher M. Power and Impoliteness in Action: Disagreements in Oral Communication / M. Locher. – Berlin: Mouton de Gryter, 2004. – 365 p.
5. Kádár D. Questions on Discursive Politeness Research – A Research Report. – Режим доступу: <http://eprints.hud.ac.uk/13110/>
6. Watts R. Politeness/R. Watts. – Cambridge: Cambridge University Press, 2003. – 304 p.

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДИСКУРСОЗНАВСТВА,
КОМУНІКАТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ
КОМУНІКАЦІЇ**

УДК 81'25+316.734

В.О.Вуколова, к.філол.н.
Вінницький торговельно-економічний інститут
КНТЕУ

**BICULTURAL APPROACH AS A KEY FACTOR OF SUCCESSFUL
INTERCULTURAL COMMUNICATION**

The world economy is borderless and markets are becoming essentially one. Corporations are looking at the free flow of goods and services, capital and human recourses as well as information as the pathway to growth. And the trend toward globally connected markets is likely to become even stronger in the future. Intercultural communication plays a vital role in building international personal contacts and business partnerships.

Intercultural communication is the circumstance in which people from diverse cultural backgrounds interact with each other. What is significant or unique about this kind of interaction? The crucial element in this form of communication is culture and the impact it has on your communicative behavior. Culture strongly influences your beliefs, values and world views, it is reflected in your use of language, your

nonverbal behavior and how you relate to others. In our diverse environment, cultural competence provides a framework through which we communicate. It starts with a recognition that customs, rules, ideas, values, religions, symbols, gender roles, and languages may vary from one culture to another. Differences in language, food, dress, and attitudes toward time, work habits, social behavior, and the like can cause many of our intercultural contacts to be frustrating or even unsuccessful. But this is superficial. The deep structure of culture primarily determines how a person responds to events and other people.

Analyzing corporate culture Michael G. Harvey and David A. Griffith point out that culture fit among partners has also been identified by using three commonly used constructs: (1) basic normative values, beliefs, and expectations of the organizational culture; (2) social or prescriptive values on how communication/personal interactions should be conducted; and (3) physical patterns or artifacts that establish acceptable material aspects of an organizational culture [1, p. 464]. They use the term “macroculture” representing a distinct way of life of a group of people. Macroculture is composed of the norms and values members hold, as well as their level of economic development and regulatory environment share. Therefore, it is frequently held that when individuals encounter cultural differences in their interactions/relationships, they tend to view people from different macrocultures as strangers (i.e., unknown people who belong to different groups). The scientist underline that such intercultural interactions may lead to intercultural communication apprehension and miscommunications [1, p. 464]. No doubt, this feeling of distance and misapprehension can directly impact trust, personal bonding, and long-term compatibility, which increases the probability of conflict among the individuals.

One of many important obstacles on the way to effective intercultural communication is the problem of ethnocentrism. "Ethnocentrism" is a commonly used word in circles where ethnicity, inter-ethnic relations, and similar social issues are of concern. Ethnocentrism is the tendency to believe that one's ethnic or cultural group is centrally important, and that all other groups are measured in relation to one's own. The term was coined by American Yale professor, William Graham

Sumner in the early twentieth century. Sumner defined ethnocentrism as the view of things in which one's group is the center of everything, and others are scaled and rated with reference to it. Ethnocentrism can be understood as the disposition to read the rest of the world, those of different cultural traditions, from inside the conceptual scheme of one's own ethnocultural group. The ethnocentric attitude assumes that one's own ethnic worldview is the only one from which other customs, practices, and habits can be understood and judged. So the notion of ethnocentrism is conceived as a profound failure to understand other conceptual schemes, and, by extension, practices, habits, expressions, and articulations of others on their own terms. Standing inside our own conceptual schemes, we are blinded even to the possibilities of other ways of thinking, seeing, understanding, and interpreting the world, of being and belonging—in short, other ways of worldmaking. It is important to recognize that the greater the macrocultural distance between those attempting to effectively communicate, the less likely that there will be sufficient “bonding” between individuals to facilitate effective communication. Bonding is essential in building the trust in relationships that is necessary for long-term relationships.

With the heightened profile of language learning in a global community, language education is exploring a new model of intercultural language learning and teaching. The goal of intercultural language learning is to produce language users equipped with explicit skills in understanding connections and differences between their own culture and the culture of the target language [2, p.2]. Today, however, scholars in translation studies seem to take a greater interest in communication and culture than linguistic issues as such: translation is seen rather as action between cultures than between languages [3, p. 279]. Up until today, students studying translation have been taught that as culture is the central issue in translating they should be not only bilingual but bicultural. Cultural references usually pose greater difficulties for translators than mere linguistic problems, since translators have to overcome cultural barriers, a task at which they have to be more creators than transcribers. Communication is always culture-specific, that no perception of and reflection on something can be impartial. Translators/interpreters perform the

function of an intercultural mediator by questioning given aspects in any culture and trying to break free of their culturally bound position.

Literature:

1. Harvey M. Developing Effective Intercultural Relationships: The Importance of Communication Strategies / Michael G. Harvey, David A. Griffith // Thunderbird International Business Review, Vol. 44 (4) – July – August 2002. – P. 455-476.

2. Moloney R.A. Intercultural Competence in Young Language Learners: a case study [Thesis submitted in partial fulfillment of the degree of doctor of Education, at the University of Sydney, September 2007] / Robyn A. Moloney. - <http://ses.library.usyd.edu.au/bitstream/2123/2440/2>.

3. Pascua I. Translation and Intercultural Education / Isabel Pascua // Meta. – 2003. – XLVIII, № 1-2. – P. 276-284.

УДК 371.134

**О.Д. Присяжна к. філол. н.
Джоселін Еррера, студентка 1 курсу
Вінницького національного
технічного університету**

**МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ТА
ВИКЛАДАЧІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ**

Життєдіяльність і відносини людей визначаються тією чи іншою культурою, яка регулює широкі спектри людської ментальності й поведінки та впливає на характер сприйняття, оцінки й міжособистісних відносин. Освіта, виховання, історична пам'ять, традиції, звичаї, правила, продиктовані суспільством, мова спілкування – все це виробляє систему орієнтацій, яка допомагає кожному індивіду сприймати різні життєві ситуації й адекватно реагувати на них. Уже виходячи з цього, можна стверджувати, що в жодному суспільстві не може існувати гомогенної культури, як не може існувати гомогенної структури суспільства. У цьому й полягає складність феномена

міжкультурної комунікації, тому можна стверджувати, що міжкультурна комунікація завжди віддзеркалює «сучасну» культуру суспільства [2, с. 381].

У освітньому просторі Вінницького національного технічного університету, де навчаються студенти із різних країн світу, ми, як безпосередні учасники, маємо змогу спостерігати і керувати процесом міжкультурної комунікації. Під час навчання студентів на підготовчому відділенні та на основному етапі навчання, із розширенням сфери спілкування виникає потреба налагодження міжнародних контактів, що передбачає не тільки подолання мовного бар'єру, але й формування готовності до міжнародного діалогу, розуміння культури інших людей. Тому звернення до міжкультурної комунікації як доміантної реалії сучасного світу є актуальною проблемою сьогодення і потребує з'ясування низки питань, пов'язаних із загальнотеоретичними аспектами, а саме через розкриття змісту міжкультурної комунікації у контексті діалогу культур.

Науковий інтерес вітчизняних (Ф. Бацевич, Л. Мацько, О. Селіванова, Н.Бідюк та ін.) і зарубіжних учених (І. Абакумова, А. Асмолов, В. Біблер, Б. Вульф, В. Золотухін, І. Стернін, Г. Олпорт, С. Хеллер, Р. Вандберг та ін.) становлять питання філософії й психології міжкультурного спілкування та взаєморозуміння, механізми формування толерантної особистості. Серед педагогічних аспектів міжкультурної комунікації більше досліджені проблеми діалогу культур у процесі навчання іноземних мов (Є. Верещагін, В. Костомаров, С. Тер-Мінасова, Г. Томахін, В. Фурманова, І. Халеева та ін.).

У контексті дослідження та на основі концептуальних ідей науковців (Б. Ананьєв, Л. Виготський, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн, В. Фурманова та ін.) виникає потреба у виділенні таких ключових тверджень міжкультурної комунікації:

- міжкультурна комунікація – це взаємодія культур, що здійснюється в певному просторі і часі, де феномен культури розглядається як родове поняття, культурні контакти набувають різних форм, які знаходять своє вираження в дотикові, взаємовідношенні, синтезі, доповнюваності й діалогові;

- міжкультурна комунікація – це взаємодія культур, за якої вони вступають у діалог, відбувається їх актуалізація, внаслідок чого виявляється загальнолюдське і специфічне кожної культури як системи;

- міжкультурна комунікація – це взаємодія культур, що отримує свою екстеріоризацію через мову і вербальний зміст, які створюють специфічну картину світу [3; с.17].

Перед педагогами ВНТУ постає проблема підготовки іноземних студентів до сприйняття іншого соціокультурного середовища та навчання міжкультурного спілкування: формування культурного спілкування у міжкультурному середовищі, психологічні особливості пізнання комунікативної діяльності іноземних студентів в природному мовному середовищі; виховання культурного міжкомунікаційного спілкування у групі, на факультеті, в університеті; формування навичок та умінь вести «діалог культур»; формувати і розвивати теоретичну і практичну готовності до міжкультурної комунікації.

Таким чином, міжкультурне спілкування між іноземними студентами – це не тільки обмін навчальною інформацією, а й взаємодія різних культур, спрямованих на освіту, виховання і розвиток студентів-іноземців.

У процесі міжкультурного спілкування викладач дає іноземним студентам загальні та професійні знання, організовує їх навчальну й позааудиторну діяльність, задовольняє їх потребу в спілкуванні, створює сприятливу емоційну атмосферу в аудиторії, допомагає уникнути конфліктів, у тому числі й міжкультурного характеру. Можна стверджувати, що головним у педагогічному спілкуванні з іноземними студентами має стати підвищення педагогічної майстерності викладачів як сукупності педагогічних умінь, знань і здібностей [1; с.156].

Необхідність ефективного спілкування за класифікацією комунікативних умінь В.І. Волинкіна, викладачі, які працюють у вузькій іноземній аудиторії, вдало демонструють вміння вступати в контакт при будь-яких умовах, навіть без знання мови-посередника; вміння керувати власними та студентськими

емоціями, навіть у процесі виникнення та усунення конфліктних ситуацій; вміння створити комфортну атмосферу в аудиторії; вміння не допустити міжкультурних конфліктних ситуацій у групі; вміння обрати оптимальний темп спілкування, що особливо важко в інтернаціональній групі; вміння організувати наукову й творчу роботу студентів; вміти розуміти мотиви поведінки спілкування іноземних студентів між собою та з викладачем.

Отже, під аспектом міжкультурної комунікації слід осмислювати в її реальній цілісності і повноті конкретних форм існування. Педагоги мають бути підготовленими до міжкультурної комунікації з іноземними студентами, з повагою ставитися до культурних відмінностей, знаходити рішення у складних ситуаціях, базуючись на принципах толерантності.

Список використаних джерел:

1. Петровская Л. А. Компетентность в общении. Социально-психологический тренинг / Л. А. Петровская. – М., 1989. – 216 с.

2. Сенченкова Т. Комунікація як чинник діалогу культур [Електронний ресурс] / Тетяна Сенченкова // Держава і суспільство. - С. 379-384. -Режим доступу до журн.: <http://www.scribd.com/doc/53461757/%D0%9A%D0%9E%D0%9C%D1%83%D0>.

3. Фурманова В. П. Межкультурная коммуникация и лингвокультуроведение в теории и практике обучения иностранным языкам / В. П. Фурманова. – М., 1995. – 189 с.

УДК 81:316.455 (043.2)

L. O. Sikorska,
PhD in pedagogical sciences, associate professor
M. A. Panasyuk,
Vinnytsia Institute of Trade and Economics of KNUTE

INTERCULTURAL COMMUNICATION

Consideration the problem of intercultural communication is urgent to address the current development of a globalized society, since communication is an integral

part of the individual in society. Without communication there can be no society, and without society a man does not exist as a social being with his cultural identity. Communication «directs» a person and has an impact on his life, behavior, knowledge of the world and helps to feel himself as part of the world. That is why the problem of understanding the above-mentioned process of intercultural communication and its principles and processes of the modern world: conflicts at national level manifestation of ethnocentrism, nationalism, causing scientists to find effective ways of overcoming these problems. One of them may be the ability of the individual to develop international communication as a means of understanding the other language and cultural preferences.

For more than two hundred years the relationship between language and ethnicity in their interaction has been discussed among scientists. There were opposing views on this interaction: B. Bauer understood the language of “intermediary” between nation and culture, considering the nation as a result of a mystical destiny, denied any role of language in shaping the nation, I. Herder and von Humboldt provided language leading role in shaping national identity, E. Sapir considered a model of social behavior dependent on the specific display signs and symbols in language, and we completely share this opinion.

The process, when individuals of diverse nations discuss ideas and tasks in a language other than their native tongue is called an intercultural communication. The development of such problem was inspired by the processes of globalization, especially, in a business world, so productive intercultural communication has become more important. Nowadays, efficient intercultural communication can be described as effective, frequent and simple, while also respecting the cultural viewpoints of all participants [2].

The ability to communicate successfully across different nations gives both business partners and their organizations important benefits, such as: quick problem solving, stronger decision-making, increased productivity, steadier work flow, strong business relationships, enhanced professional image and so on.

Communication, in both its forms: oral and written, links communities in ways that we failed to recognize until economic turmoil in one place led to job loss, in a matter of days or minutes, thousands of miles away.

Intercultural and multinational business communication has taken on a new role for students as well as career professionals in the 21st century. Communities are no longer linked in symbolic partnerships. They are linked in the daily trade of goods and services [1].

Intercultural communication or communication between people of different cultural backgrounds (more often, also nations) has always been and will probably remain an important precondition of human co-existence on earth.

The term intercultural is chosen over the largely synonymous term cross-cultural because it is linked to language use such as “interdisciplinary” that is a process of cooperation between people with different scientific backgrounds. Perhaps the term also has somewhat fewer connotations than crosscultural. It is not cultures that communicate, whatever that might imply, but people (and possibly social institutions) with different cultural backgrounds that do. In general, the term “cross-cultural” is probably best used for comparisons between cultures (“crosscultural comparison”)[5, c.112].

An orientation toward national cultures combined with efforts to find easily conveyed generalizations gives a further risk, namely that of taking over stereotypical notions of a “national character” that have arisen to serve what a certain group sees as its own or national interests. For example, Swedes may be characterized as envious, Scots as stingy, French as vain, Americans as superficial and others. The danger of misleading and biased generalizations is one of the greatest risks in research on intercultural communication, and that danger increases as soon as someone tries to describe the differences between groups from the perspective of a particular group's interests.

Two basic theories in this discussion are ethnicity and social identity. We believe that these concepts can be related to culture and national states in the following way. A group is an ethnic group when certain of its characteristics are used to

socially and politically organize it and when this organization is allowed to continue for a relatively long period of time.

Depending on the strength of this nationalism or the evaluation of it, it can further be characterized as chauvinism or patriotism. Social identity can be related to culture in the following way. At a particular point in time, a culture provides a number of properties and relations around which individual persons can organize their lives [3].

People construct their social identity by regarding a part of these properties and relations as decisive for who he/she is. In this way, it is possible for a person to identify him or herself with his/her age, sex, family position, profession, political ideology, religious belief, regional residence or national affiliation, etc.

One way to escape the danger of stereotypes, at least to a certain extent, is to connect the concept of culture with the concept of activity. A culture, that is a way of thinking, behaving, etc., surfaces in the activities which the people in a certain group pursue. An activity here can be anything from arguing to hunting, fishing or farming. Most people participate in a number of activities and can often think and act in substantially different ways in different activities. There is a great difference between being a father, a pastor and a lover but, at least in Sweden, it is completely possible for one person to have each of these roles simultaneously [1].

So, as for the main key concept in intercultural communication we largely follow the analysis presented by Sapir, but in more modern version. In this context, one can briefly characterize communication as the sharing of information between people on different levels of awareness and control [4].

We want especially to emphasize the latter since, in a intercultural context, this can become a problem particularly with features in communication about which people have low degree of awareness and find difficult to control. Examples would include the ways in which we show and interpret feelings and attitude.

Thus, if we use what is said above about “culture” and “communication” as a base, we would have a possibility to define intercultural communication as the process of sharing of information on different levels of awareness and control

between people with different cultural backgrounds, where different traditions and cultural backgrounds are connected with each of the participants in different activities.

List of references:

1. Aleshina I. V. Western and Eastern business cultures [Електронний ресурс] / I. V. Aleshina // Kiev Post. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://imperia.net.ua>.

2. Belyaev M. A. The Enigma of Ukrainian soul or features of the mentality of the Ukrainians [Електронний ресурс] / М. А. Belyaev. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.philology-ukraine.com.ua>.

3. Golzmith V. B. Cross Cultural Communication [Електронний ресурс] / V. B. Golzmith // IVESEP. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.pivonina.spb.ru>.

4. Sapir E. Selected writings in language, culture and personality / Edward Sapir. – Berkeley: University of California Press, 1969. – 250 p.

5. М'язова І. Ю. Особливості тлумачення поняття “міжкультурна комунікація” / І. Ю. М'язова // Філософські проблеми гуманітарних наук. – 2010. – № 8 . – С. 108–113.

УДК 81'25:316 (043.2)

И.В. Ткачук, ассистент
Винницкий торгово-экономический институт КНТЭУ

ТРЕБОВАНИЯ К УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ ЛИЧНОСТИ ПЕРЕВОДЧИКА В РАМКАХ РАЗВИТИЯ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ

Центральным понятием теории перевода является само понятие «перевод». Содержание ключевого термина изменялось в течении столетий и в наши дни трактуется неоднозначно. Прежде всего, следует иметь в виду, что концепт «перевод» многозначно. Во-первых, данное понятие обозначает перевод как некую интеллектуальную деятельность, то есть, процесс. Во-вторых – перевод,

как результат этого процесса, является продуктом переводческой деятельности, иначе говоря, речевым воспроизведением (текстом перевода), созданным переводчиком. Именно от личности, профессионализма и компетентности переводчика зависит успех межкультурной коммуникации, а, следовательно, переводчик должен быть не только языковой личностью, которая владеет двумя языками, но и быть поли(би)культурной речевой личностью.

Взаимодействие культур через перевод предполагает, прежде всего, стремление предоставить в распоряжение читателей перевода факты и события, свойственные чужой культуре, с целью расширить читательский кругозор, дать им возможность понять, что у других народов могут быть иные обычаи, что надо знать и уважать другие культуры. В этом заключается огромная общеобразовательная и воспитательная роль перевода [2, с. 130].

Как инструмент знакомства с чужой культурой, перевод играет важнейшую роль, поскольку он «пересекает» не только границы языков, но и границы культур, а создаваемый в ходе этого процесса текст транспонируется не только в другую языковую систему, но и в систему другой культуры [4, с. 37].

Термин «межкультурная коммуникация» в узком смысле появился в литературе в семидесятых годах двадцатого века. К этому времени сформировалось и научное направление, логической сердцевиной которого стало изучение коммуникативных неудач и их последствий в ситуациях межкультурного общения. Впоследствии произошло расширение понятия межкультурная коммуникация на такие области, как теория перевода, обучение иностранным языкам, сравнительная культурология и др. К настоящему моменту научные исследования в области межкультурной коммуникации фокусируются на поведении людей, сталкивающихся с различиями в языковой деятельности и последствиями этих различий.

Стремление понять другие культуры и их носителей, познать культурные сходства и различия, всегда волновало пытливые умы человечества. В эпоху глобализации вообще и экономики, в частности, проблема успешной

межкультурной коммуникации становится все более насущной. Процесс межкультурной коммуникации уже давно стал предметом специальных исследований в самых различных дисциплинах от антропологии до филологии. Понятие «межкультурной коммуникации» впервые было сформулировано в 1954 году в работе Г. Трейдера и Э. Холла «Культура и коммуникация. Модель анализа». В этой работе под межкультурной коммуникацией понималась идеальная цель, к которой должен стремиться человек в своем желании как можно лучше и эффективнее адаптироваться к окружающему миру. Многие ученые, исследовавшие межкультурную коммуникацию, рассматривали ее как общение людей, принадлежащих к разным этносам. В узком смысле межкультурную коммуникацию можно представить как опосредованное общение между представителями разных культур. В определении межкультурной коммуникации ключевым является общение между людьми разных народов. В данной статье под межкультурной коммуникацией понимается общение языковых личностей, принадлежащих к различным лингвокультурным сообществам. Совершенно очевидно, что общение это является не только вербальным. Национальная семиосфера (семантическое пространство) включает в себя разнообразные коды, каждый из которых отличается своей спецификой по сравнению с аналогичным кодом в другой национальной культуре. Особой семиотичностью отмечены лексические единицы для обозначения понятий в одной из культур того, что отсутствует или не обладает знаковостью в другой (ср. *смотрины, перестройка, commuter, road rage, joy riding*). Необходимо заметить, что в процессе межкультурной коммуникации коммуникативные неудачи встречаются чаще, чем в монокультурной. Изучение типов подобных неудач является одной из базовых проблем лингводидактики и той области прикладной лингвистики, которая занимается описанием языка для его преподавания «инофонам» [1, с. 54].

Однако не всегда партнеры по коммуникации получают удовлетворение от общения с представителем другой культуры. Аксиомой для постулатов социологии культуры и культурной антропологии стало утверждение о том, что

«чужая культура – всегда грязная». Причин тому немало – это и отношение к другой культуре, как «чужой», и стереотипы, корнящиеся в нашем сознании, и губительное воздействие этноцентризма. Все это в совокупности создает затруднения быть понятым и услышанным в акте речевого общения. Очевидно, что актуальность вопросов, связанных с межъязыковой культурой, приобрела в настоящее время небывалую остроту. Повышенный интерес к изучению культур разных народов, выдвигание на передний план культурологии, еще недавно влачившей жалкое существование на задворках истории, философии, филологии; поток публикаций на тему диалогов и особенно конфликтов культур; создание обществ, ассоциаций, объединяющих исследователей проблем культуры; бесконечные конференции, симпозиумы, конгрессы по вопросам культуры; включение культурологии и антропологии в учебный план подготовки специалистов по всем гуманитарным направлениям и даже в программы средней школы; наконец, известное предсказание С. Хантингтона о третьей мировой войне как войне культур и цивилизаций – все это свидетельствует о настоящем буме, взрыве интереса к проблемам культуры. К сожалению, за этой популярностью скрываются не только и не столько благородные и созидательные мотивы интереса к другим культурам, или стремление обогатить свою культуру опытом и оригинальностью других, сколько совсем иные причины, грустные и тревожные. В последние годы социальные, политические и экономические потрясения мирового масштаба привели к небывалой миграции народов, их переселению, расселению, столкновению, смешению, что, разумеется, приводит к конфликту культур [3, с. 18-19].

В процессе межкультурного общения происходит более глубокое понимание родной культуры, но при одновременном оценивании инокультуры через призму своей собственной, возникает конфликт. Путем исследования разнообразных межкультурных ситуаций выявляются основные причины конфликта в языке и культуре. К ним относятся: языковой барьер (как следствие лингвистической некомпетентности), этническая ментальность,

проявляющаяся в культурно-обусловленных моделях поведения и национально-специфические особенности «культур-коммуникантов». Соприкасаясь с инокультурой, языковые личности стоят на пороге новых открытий благодаря добровольной интеграции в контекст межкультурного диалога, происходящего в и характеризующего нашу belle époque (прекрасную эпоху).

Список использованной литературы:

1. Гудков Д.Б. Теория и практика межкультурной коммуникации / Д.Б. Гудков. – М. : ИТДГК «Гнозис», 2003. – 288 с.
2. Комиссаров В.Н. Теория перевода (Лингвистические аспекты) / В.Н. Комиссаров. – М.: Высшая школа, 1990. – 253 с.
3. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация: (Учеб.пособие) / С.Г. Тер-Минасова. – М.: Слово / Slovo, 2000. – С. 18-19.
4. Швейцер А.Д. Теория и практика перевода / А.Д. Швейцер. – М. : Наука, 1998. – 268 с.

УДК 821.111.367:81'22

S.D. Chugu, Candidate of Sciences, docent
VITE KNUTE, Vinnytsia, Ukraine
Y. Chuhu, Bachelor of Business Administration
Regensburg, Germany

PRAGMATIC AND COGNITIVE DIMENSIONS OF THE NARRATIVE: THEORETICAL ASSUMPTIONS

The article deals with the linguistic aspects of categorization viewed as the fundamental cognitive human ability. The study of categorization within the prototypical framework outlines an alternative view of the relationship between language and thought that helps to examine categorization in the cognitive domain via representative units such as schema, schemata and script.

Categorization is one of the basic linguistic notions that are of primary importance in the study of the relationship between language and thought from the

linguistic, philosophical and cognitive perspectives. At present linguists emphasize the role of the human ability to categorise in the process of cognition as well as in the process of communication. Jackendoff R. and Langacker R. state that categorisation is essential for the human beings as it allows them to recognize familiar information, to assimilate new information and to distinguish among properties, objects, and events [3, 4]. It is commonly believed to be a fundamental human ability that requires further study due to its complex dual character, both linguistic and non-linguistic [1, 2, 5]. Non-linguistic categorisation reflects characteristic features of the cognitive process and deals with mental units and structures that are considered responsible, as well as prior to, for lingual representation. Given recent findings in cognitive linguistics categorization is viewed as a clear, helpful, and stimulating exploration of the prototype approach that can be applied to a wide range of problems and questions about language and thought [6], the most important being the nature of human representation of knowledge.

Regarding categorisation, linguists suggest the notion of procedural knowledge that deals not so much with general knowledge structures but with the ways knowledge, general and special, is used. According to Talmy L., ‘prototype theory, as it is evolving, is changing our idea of the most fundamental of human capacities – the capacity to categorize and with it, our idea of what the human mind and human reason are like’ [6: 437].

Due to the complexity of categorisation it is necessary to research it from different perspectives, focusing primarily on the structure of human cognition and linguistic categories, as well as on the cognitive and linguistic processes that are dominant in the formation of the category itself [4]. Different languages have different categories; this factor leads to the differences in language organization, thus the problem calls for the study of the peculiarities of interaction between cognitive and linguistic structures and processes. Among the multiple ways to describe knowledge structures that correspond to the representative units of cognitive character, one of the widely recognized ones is a schema that includes a list of elements and their patterns that represent general information about objects and

events as sets of variables/slots that specify particularities of attributes or objects [1, 2]. A particular kind of schema, called script, is essentially a dynamic schema, in which a series of conventional actions takes place [6]. As to a frame this is the construct with numerous domains. Schemas, scripts, and frames provide structures of expectations that are based on previous experiences and are stored in memory. They are built on cultural and societal information about the appropriateness of different actions and behaviour patterns in different situations, events and occurrences.

One of the most interesting categorisation areas deals with the grammatical structure of the language, both its morphology and syntax. Surprisingly enough the notion of ‘word’, that fails clear and exhaustible definition, is still believed to be a central linguistic unit regardless a number of vague status characteristics that do not fit the criteria of semantic, structural and distributional distinction. While examining the prototypical functions of the so-called major parts of speech, these being nouns and verbs, in discourse, Longacre R. E. argued that the classification of a word as a noun or a verb is imposed on the form by the discourse [5]. So, a word is identified as a noun or a verb if it performs the prototypical functions of nouns and verbs, that is the noun function lies in introducing and arranging people and objects in the discourse whereas verbs tend to report events and situations.

The extract from the novel illustrates the main assumptions discussed, the words in bold serving the signals of special formats of socio-cultural knowledge structures:

1) *Ukraina: he sighs, breathing in the remembered scent of mown hay and cherry blossom” (LMASHOTIU: 11).*

2) *Instead of going home to **Ukraina**, **Ukraina** will come home to him (LMASHOTIU: 26).*

3) *In 1930, when my mother was eighteen, **her father was arrested**. It was still several years before **the purges** were to reach their terrible climax, but it happened in the classic way of **the Terror** – a knock on the door in the middle of the night, the children screaming, my grandmother Sonia Ocheretko in her nightdress, her loose hair streaming down her back, pleading with the officers?” (LMASHOTIU: 64).*

4) *My mother had known **ideology**, and she had known **hunger**. When she was twenty-one, Stalin had discovered he could **use famine as a political weapon against the Ukrainian kulaks** (LMASHOTIU: 19).*

The implementation of the theoretical framework to a contextual analysis of texts leads to a number of conclusions: it involves most of the categories or properties of context models (the notion worked out by Dijk van Teun A.); much of the social and communicative interaction is predetermined by the context models due to a number of socio-political aspects; cultural and national characteristics are to be taken into account as well. Thus, in the perspective of social cognition, the concept of context models is extended from cognitive features of various kinds of personal and socially shared knowledge to social features that involve dimensions of social beliefs and social relations.

To sum up, context models help provide an explicit theory of relevance and the situational appropriateness of discourse, they also serve a basis for theories of text and communication. The study shows the interdependence and mutual influence of social context and text, seen as conditioned by a number of factors revealed through the context analysis. Context models predetermine linguistic representations of the event that is the topic, which is objectivized in the textual world model, as well as the reflection of different aspects of the communicative event or situation, including the settings and speakers. Prototype models in categorization are the best way to describe mental representations as they facilitate addressing a number of problems: the way cognitive structures and cognitive processes are represented in language; polysemy and meaning chains; metonymy and metaphor; acquisition of fundamental grammatical and semantic categories. Further research of categorisation will contribute to better language acquisition, production, and comprehension and will lead to the overall enhancement of theoretical studies and classroom practices of ESP/EFL.

References:

1. Copi I. M., Cohen C. Introduction to Logic / I.M.Copi, C.Cohen. – New York: Macmillan, 1990. – 569 p.

2. Henkemans S. A. F. Complex Argumentation in a Critical Discussion / S.A.F.Henkemans // Argumentation . – December 2003. – Volume 17. – Issue 4. – P. 405-419.

3. Jackendoff R. Foundations of Language : Brain, Meaning, Grammar, Evolution / R. Jackendoff. – Oxford : Oxford University Press, 2002. – 477 p.

4. Langacker R. Conceptualization, symbolization and grammar / R. Langacker // The New Psychology of Language / [ed. M. Tomasello]. – Mahwah, New Jersey : Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, 1998. – P. 1-39.

5. Longacre R. E. The Grammar of Discourse: Notional and Surface Structures / R.E.Longacre. – New York – London : Plenum Press, 1983. – XI. – 423 p.

6. Talmy L. Toward a Cognitive Semantics / Leonard Talmy. – Cambridge, Mass.: MIT Press, 2000. – Vol. 1. – Ch. 7. – P. 409-447.

7. Van Dijk, Teun A. Society and discourse: How social contexts influence text and talk / Teun A. van Dijk. – Cambridge: Cambridge University Press, 2009. – 287 p.

List of illustration materials:

1. Lewycka M. A Short History of Tractors in Ukrainian / M. Lewycka. – L., Penguin Books, 2005.

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ПЕРЕКЛАДАЧА

УДК 378.147.091.313

Н.Є.Дмітренко, к. пед. н., доцент
О.В.Зарічна, к. пед. н., ст. викладач
Вінницький педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

PRE-DISCUSSION OF PBL IN TUTORIAL GROUPS OF ESL: METHODOLOGICAL AND PROFESSIONAL ASPECTS

Considering the fact that the primary goal of the ESL (English as a second language) classroom is the development of ESL competences and namely speaking skills the ratio between language and expertise in a certain domain rather favours the former.

Unlike it is in other subject areas (law, medicine, economics etc.) the function of English in the ESL classroom shifts from being a tool to being a goal and a tool simultaneously.

Problem-based learning (PBL) focuses on learning through solving real, open-ended problems to which there are no fixed solutions. Problems can be taken from real-life news stories, generated by students themselves, and developed from realia. Students work in pairs or groups to understand the problem and then to find possible solutions to it. Problem-based learning leads to long-term learning outcomes and is particularly effective in increasing engagement and reducing the achievement gap among English language learners.

The pre-discussion phase in a small group PBL tutorial involves two main stages:

1. Observation or information gathering: the problem scenario is presented and it is expected that the learners will identify the facts around the given problem.

2. Questions, ideas and hypothesis formulation: when having a better understanding of the problem, the learners brainstorm the ideas based on the prior

knowledge and can identify the assumptions and the questions they might have. They formulate their questions, ideas and hypotheses related to the solution of the problem and specify an action plan for working on the problem.

Consequently, the PBL tutor should direct all effort at selecting tasks that would enhance creative thinking, presuppose different viewpoints, associations, emotional memory, experience, individual classifications, preferences and generalizations.

So, the aspects to consider while designing a problem and in the pre-discussion phase can be viewed as follows:

1) The **problem** itself does not have to be a problem to solve but rather a problem to discuss. It means it can be positioned in the PROS & CONS or FOR & AGAINST frames, it can be based on a home reading story with a moral dilemma implied (parables i.e. open-ended narratives at best) or encourage students to give tips or make generalities on a certain issue.

It might concern curriculum-based thematic field (Family Structures, Employment, Health) or just be placed in a small-talk format (“Should school uniform be mandatory?”). It is the problematic character of question setting that matters.

2) The aspect that matters in terms of idea generating and opinion exchange is **topic specification**. Whatever the topic addressed, the issues for discussion might relate to the individual experience, knowledge and mainly range of interest of the students. In short, the issues should be motivational. The questions must be intellectually challenging and exclude the necessity of expert knowledge. However, the students can receive a preparation task to collect statistic data on certain phenomena or information on a certain subject. The students may be encouraged to develop their own questions, mind maps or short lists of issues they can point out.

3) To ensure a sustainable talk in the PBL discussion the tutor is to provide the students with a **provisional topic-related vocabulary list or material** – short texts, essays or articles which might appear to come handy throughout the pre-discussion phase.

4) Complying with the objectives of the ESL class, the tutor should make use of its prerogative of involving **the language material in all its possible representations**. A problem concerned does not necessarily have to be set in a strictly rational or logical frame, it might be presented implicitly in a metaphorical text, a quotation, an aphorism or even a picture. Again, unlike the subject matter in other domains, the possibility of introducing metaphorisation and symbolization seems to be something that makes PBL in the ESL class still more special. The students may be encouraged to formulate their own issues or discuss those provided by the tutor.

Thus, designing the pre-discussion phase of PBL, it's necessary to keep in mind that the skills challenged must be well within the students' ability. Pre-discussion activity is primarily intended to provide comprehensible input to the students and activate student background knowledge. The activity itself should be self-relevant, interesting and fun to do. The tutor should set clear achievable goals, use game-like challenges and create conditions for students under which they can express their own ideas, opinions, tastes and experiences.

УДК 81'25:378 (043.2)

А.І. Калініченко, к. пед. н.
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
І.І. Макодай, к. пед. н.
ВНМУ ім.М.І.Пирогова

ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ПЕРЕКЛАДУ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НЕМОВНИХ ВНЗ

У зв'язку з входженням України в європейське співтовариство, розвитком міжнародної співпраці у галузі економіки, права, культури й науки підвищуються вимоги до іншомовної підготовки випускників вищих навчальних закладів, які повинні володіти однією або декількома мовами міжнародного спілкування. Реалізація цього завдання потребує посилення професійної спрямованості викладання іноземної мови у вищих навчальних

зкладах. Орієнтація навчання на підготовку студентів до професійного спілкування є методично виправданою, оскільки виступає потужним мотиваційним стимулом і чинником прагматичної цінності вивчення іноземної мови, тим більше навчання перекладу в контексті фахового обізнаності та компетенції.

Проблема забезпечення професійної спрямованості вивчення іноземної мови у вищих навчальних закладах привертала увагу багатьох дослідників: І.Алексєєва, М.Брандес, Е.Дафф (A. Duff), Л.Латишев, Дж. Мелон (J. L. Malone), Т.Тутиніна, М.Холідей (M. A. K. Halliday) та ін. Ними було визначено найбільш типові проблеми у навчанні майбутніх фахівців іншомовної професійно-орієнтованої лексики [2], класифіковано основні типи перекладацьких помилок [3; 5], запропоновано конкретні перекладацькі техніки для студентів-нелінгвістів [1; 4], описано структуру навчальних занять [6].

Врахування принципів контекстного підходу дає змогу запропонувати методичну модель професійно орієнтованої іншомовної підготовки студентів ВНЗ. Структура й зміст моделі визначаються низкою факторів: комплексним і системним характером курсу іноземної мови, врахуванням як лінгвістичних, так і нелінгвістичних (спеціальних) складових навчання іноземної мови, специфікою лексики, основними лінгводидактичними принципами навчання мови для спеціальних цілей. Потенційні можливості використання іноземної мови в різних сферах професійної комунікації надзвичайно широкі, а тому неможливо у повному обсязі передбачити й охопити їх у вузівському курсі іноземної мови. Проте аналіз публікацій дає змогу визначити коло найважливіших, обов'язкових для розгляду під час занять сфер спілкування: суспільно-політична, соціально-культурна, повсякденно-побутова й професійна.

Навчання професійно орієнтованому перекладу з іноземної мови передбачає тематичну відповідність навчальних матеріалів, оскільки неможливо навчати мови спеціальності й формувати відповідні комунікативні вміння та навички окремо від засвоєння фактологічних і контентних даних, що

складають професійну компетенцію фахівця. Беручи до уваги той факт, що іноземна мова вивчається на молодших курсах немовного вузу, а також прагнучи уникнути проблем змістового характеру, ми вважаємо, що можна обмежитися загальнопрофесійними й загальнонауковими темами, пов'язаними з майбутньою професією студентів. Зміст навчальних матеріалів повинен відповідати низці методичних вимог: бути функціональним, комунікативним, доступним, послідовним й системним; розвивати основні мовленнєві навички читання, письма, аудіювання, говоріння, а також навчати перекладу й реферування.

Формування дискурсивної компетенції студентів, які вивчають іноземну мову для спеціальних цілей, виступає однією з найважливіших умов розвитку загальної комунікативної компетенції і підготовки студентів до професійного спілкування. Вправи і завдання, які виконуються на практичних заняттях з іноземної мови, мають відповідати низці вимог. По-перше, вони повинні бути адекватними завданням навчання; по-друге, диференціюватися залежно від видів навичок і вмінь, які розвиваються, від характеру перцепції, продуктивності, репродуктивності; по-третє, спрямовуватися на вироблення дій і операцій з мовленнєвим і мовним матеріалом.

Наш досвід свідчить про ефективність запропонованої моделі професійно орієнтованого навчання іноземної мови здобувачів вищої освіти. Орієнтація занять з іноземної мови на розвиток професійно необхідних комунікативних умінь і навичок, з одного боку, забезпечує реалізацію принципів контекстного підходу в навчанні, підвищує мотивацію і пізнавальну активність студентів. З іншого боку, такий підхід сприяє професійному становленню здобувачів вищої освіти, формуванню у них необхідних для ефективного виконання майбутньої діяльності умінь іншомовного спілкування.

Список використаних джерел:

1. Богатырева М.А. Современные подходы к обучению переводу применительно к неязыковому вузу / М.А. Богатырева //Труд и социальные

отношения - №7. – 2001. – С.28-33 : [Электронный ресурс] / Режим доступа : http://id.atiso.ru/files/journal_07_2011.pdf (назва з екрану)

2. Брандес М.П., Провоторов В.И. Предпереводческий анализ текста (для институтов и факультетов иностранных языков): Учеб пособие. – Изд. 3-е, стереотип. – М.: НВИ: ТЕЗАУРУС, 2001 [Электронный ресурс] / Режим доступа: http://samlib.ru/w/wagapow_a_s/tr5analysis.shtml

3. Комиссаров В.Н. Теоретические основы методики обучения переводу / В.Н. комиссаров – М.: Рема, 1997. – 153 с.

4. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. / І.В. Корунець -Вінниця. «Нова Книга», 2003 – 448 с.

5. Латышев Л.К., Провоторов В.И. Структура и содержание подготовки переводчиков в языковом вузе: Учебно-методическое пособие. – 2-е изд., стереотип. – М.: НВИ-ТЕЗАУРУС, 2001. – 136 с.

6. Imperial College London Translation Memories Survey, 2006. – P. 26. URL: <http://www.slideshare.net/elinalag/icl-translation-memories-survey-2006>

УДК 81'25:378.14 (043.2)

О.О. Самохвал, к.пед.н., доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Bildung der multikulturellen Kompetenz der zukünftigen Dolmetscher durch Fremdkommunikationsmittel

Die Integration der Ukraine in die europäische Gemeinschaft, der Eintritt des nationalen Hochschulsystems in Bologna Deklaration, die Konzentrierung auf die europaweite Richtlinien und Anforderungen für Sprachbildung sieht den Hochschulreform, die Modernisierung der multikulturellen Bildungsfachleute, insbesondere zukünftigen Dolmetschern voraus. Die Entwicklung und das Funktionieren der Bildung werden durch verschiedene Faktoren, Bedingungen und Prinzipien des Vorhandenseins der Gesellschaft bestimmt, einschließlich des Prinzips der Kulturentsprechung, das die Ausbildung in den Kontext-Kulturen, sorgfältiges

Studium der einheimischen und fremdsprachigen Kulturen als Sicherheit die Bildung des zukünftigen Menschen sieht.

Das Verständnis der Notwendigkeit der Realisierung des Multikulturalismus im Ausbildungsprozess widerspiegelt sich in Grundstaatsdokumenten: "Staatslehre der Ausbildungsentwicklung der Ukraine in XXI Jahrhundert", "Konzept der bürgerlichen Bildung". In allen Dokumenten wird die Notwendigkeit der Bildung des demokratischen Ausblicks von Menschen, die sich an die bürgerlichen Freiheiten halten und die Traditionen, Kultur, Religion und Sprache der Kommunikation der Welt respektieren, betont.

In Bezug auf die Akkulturation und multikulturellen Realität in der Gesellschaft wird besonders wichtig Fremdsprachenausbildung. Zwei- oder mehrsprachigen Ausbildung, kombiniert mit dem Kennenlernen der kulturellen und sozialen Werten, dient als leistungsfähige Völkerverständigung, das äußerst notwendig für die zukünftige berufliche Tätigkeit des Dolmetschers ist. Die Bildung von Sprachkompetenz ist hochwichtig in der Bereicherung ihrer eigenen Kultur: kulturelle Kommunikation, Sprache und geistige Arbeit.

Interkulturelle Komponente der Kommunikation ist vielfältiges Phänomen und zielt auf interne (Kommunikation zwischen den verschiedenen ethnischen Gruppen in multikulturellen Staaten) und extern (Kommunikation zwischen verschiedenen Zuständen) Unterschiede in der Kommunikation ab. Darüber umfassen die interkulturelle Kommunikationsfunktionen die ethnischen, zärtlichen, sozialen, demografischen, sprachlichen und anderen Unterschiede.

So, wie die dominante Methode für die Probleme multikultureller Kompetenzausbildung der zukünftigen Fachkräfte soll man sein Augenmerk auf den Grad der Zuverlässigkeit des Materials; die Ebene der kognitiven, Sprach-, Sprech- und soziokulturelle Komplexität; methodische Akzeptanz und Wirksamkeit dieser Aufgaben für die Ausbildung der zukünftigen Dolmetschern, um die Rolle eines Kulturvermittler und die Rolle des Subjekts des Dialogs der Kulturen zu führen, beachten.

In Anbetracht der grundlegenden Anforderungen für die Organisation der Arbeit für die Entwicklung der multikulturellen Kompetenz der zukünftigen Spezialisten in der Studium von einer landeskundlichen Disziplin in der Fremdsprache, haben wir ein System der Herausforderungen, während seiner konsistenten Nutzung positive Ergebnisse innerhalb der skizzierten Probleme erreicht werden, entwickelt.

Es muss betont werden, dass wir das System der Aufgabe des landeskundlichen Inhaltes für jede Sprachaktivitäten entwickelt haben. Wir gründen an Kommunikativprinzip, der solche Organisation der Ausbildungsprozess vorsieht, in denen Züge des realen Prozess der interkulturellen Kommunikation modelliert werden und demzufolge wird nicht nur multikulturelle Kompetenz, sondern auch die kommunikative Kompetenz, dass die Beherrschung Sprachkenntnisse und Fähigkeiten vorsieht, um eine Fremdsprache als Kommunikationsmittel zu verwenden, die für die Ausbildung der künftigen Dolmetschern unerlässlich ist, gebildet.

Die landeskundliche Aufgabe schlagen wir in zwei Gruppen zu unterteilen nach dem Niveau der inländischen kognitiven Aktivität von Studenten vor: reproduktive und aktivtätige.

Während der Losung der reproduktiven Aufgaben reflektieren die Studenten voll akzeptiert oder geändert ihre Trainingsmaterial (Satz, Text, Dialog). Während der Losung der reproduktiven Aufgaben können die Studenten Sprachproben, Tabellen, Diagramme, d.h. einige verbale Unterstützung verwenden. In der Regel sehen die reproduktive Aufgabe vor: auswendiges Lernen (lexikalische Einheiten, Sätze, Texte); Ersatz der lexikalischen Einheiten; Übersetzung; Verengung, Erweiterung der Sätze, Zusammenfassung der einfachen in komplizierten Sätzen; Nacherzählung der Texten; Simulationsmodell der Sprache; Substitutionsmuster in Rede; Expansion, Abschluss der Standard- Sendung; Antworten auf die Fragen.

Aktivtätige Aufgaben sind die Aufgabe produktives Artes mit Spiel-Elementen, die die geistige Transformationaktivität der Studenten bereitstellen. Während der Ausbearbeitung der aktivtätigen Aufgaben beachten wir vor allem die Motivation

jede von ihnen, so dass die Studenten nicht nur den Wunsch, die Übung zu tun haben, aber auch die positivste Bildungs- und Entwicklungsergebnis erhalten.

Aktivtätige Aufgaben gründen auf die Verwendung von Lehrmethoden, beispielsweise: Änderungen, Korrekturen, Ergänzungen, Erweiterungen, Argumentation, Synthese, Auslegung, Verwandeln eigenen Gedanken oder Urheberrecht. Es ist klar, dass die Ausbearbeitung der aktivtätigen Aufgaben fordert von der Studenten ein hohes Maß an Fremdsprachenkenntnisse. Aber wenn der zukünftige Dolmetscher, der die reproduktiven Aufgaben löst, fühlt die Möglichkeit die kompliziertere Aufgabe zu machen, dann muss der Lehrer diesen Bedarf mit aktivtätigen Aufgaben erfüllen.

Jede solche Gruppe der Aufgaben (reproduktiv und aktivtätig)teilen wir in zwei Subgruppen: sofort und latente. Sofortige und latente Übungen charakterisieren wir in Bezug auf den Zeitpunkt ihrer Umsetzung. Sofortige Übungen in der Stunde durchgeführt werden, erfordern latente Übungen einen bestimmten Zeitraum (Woche, Monat) brauchen, abhängig von der Komplexität der Aufgabe.

Während der Ausarbeitung der verschiedenen Aufgaben in der Fremdsprache sollen wir behalten, dass reproduktive und aktivtätige Übungen integral, unteilbar Systemaufgaben sind, die einen reibungslosen Übergang von einer Stufe (Lösung der reproduktiven Aufgaben) zu anderer (aktivtätige Aufgabe) erfordern und kann nicht separat implementiert werden.

Nach unserer Praxis haben die meisten Studenten im letzten Jahr des Lernens einer Fremdsprache nicht immer ein hohes Maß an Kenntnisse und sind nicht in der Lage sofort zu aktivtätigen Aufgaben überzugehen. Deshalb soll der Lehrer allmählich die Studenten heben diese Art von Aufgaben zu erfüllen. Große Auswirkungen auf die Qualität der Lösung verschiedenen Aufgaben haben nicht nur die Kenntnisse der Studenten in gelerntem Material sondern auch ihre Sprechkompetenz.

So können wir feststellen, dass auf die Bedingungen einer erheblichen Anzahl von verschiedenen Aufgaben nur die aktivtätige Übungen die tatsächliche Höhe der theoretischen Material und verbalen Fähigkeiten der Studenten zeigen, beruflichen

Fähigkeiten der zukünftigen Dolmetschern entwickeln und Ihre Kreativität zu zeigen ermöglichen.

Referenzen:

1. Джури́нский А.Н. Проблемы поликультурного воспитания в зарубежной педагогике/ А.Н. Джури́нский //Вопросы философии. – 2007. – №10. – С. 44
2. Зеер З. Ф., Сыманюк Э. Компетентностный подход к модернизации профессионального образования / З. Ф. Зеер, Э. Сыманюк // Высшее образование в России. – 2005. – №4. – С. 23-30
3. Почепцов Г.Г. Теория коммуникации / Г.Г. Почепцов // – Москва: Смартбук, 2008. – С. 656.
4. Рот Ю. Межкультурная коммуникация. Теория и тренинг / Ю. Рот // — Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2006. – С. 223.

УДК 159.923:378:81'25 (043.2)

У. В. Шостак, асистент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

**ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ
ПРОФЕСІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕРЕКЛАДАЧА**

З моменту Євроінтеграції України розпочався процес модернізації та реформації лінгвістичної освіти України, основним завданням якої є підготовка майбутніх професіоналів. Тому перед викладачем вишу сьогодні постає завдання організації навчання іншомовного спілкування, яке б сприяло ефективному формуванню професійної компетентності майбутнього перекладача. Особливого значення при цьому набуває процес розвитку професійної особистості майбутнього перекладача.

До цього часу велика увага зверталась на розвиток такого психічного явища як пам'ять у ході навчання майбутніх перекладачів, а особливо усних. Пропонувалися цілі блоки спеціально розроблених вправ на запам'ятовування, ефективно використовувались мнемотехніки, які довели свою результативність. На нашу думку ефективність навчання майбутніх перекладачів залежить не

лише від того, наскільки добре воно допомагає розвинути пам'ять суб'єктів навчання, а й від цілої низки психологічних умов організації навчальної діяльності, які проявляються в тому, як здійснюються викладачем функції управління навчальною діяльністю, яка саме студентська активність стимулюється, чи ефективно здійснюється зворотний зв'язок і чи враховуються індивідуальні особливості студентів.

У сучасній освіті за останні роки незалежності Української держави чітко простежується тенденція гуманізації навчання, розвиток особистості дитини є найважливішою площиною реалізації завдань сучасної психолого-педагогічної науки.

Як зазначає І.О. Зимня: «...у центрі навчання перебуває сам суб'єкт навчання, формування його особистості засобами... конкретного навчального предмета...» [2]. Отже, на перший план навчального процесу виходить особистість студента. Коли мова йде про особливості власне лінгвістичної підготовки перекладачів, то тут важливе місце займає фундаментальне дослідження І. І. Халєєвої, яка підкреслює значення лінгвістичної підготовки у становленні майбутнього перекладача як професійної мовної особистості, оскільки від того, яка закладена лінгвістична та культурологічна база і як у ній відбивається майбутня професійна діяльність, залежить професійна компетентність майбутнього фахівця у цілому [4].

Одним із засобів вирішення проблеми ефективного навчання мови майбутніх перекладачів є, на нашу думку, розвиток лінгвістичної спрямованості тих, хто навчається «спрямованість особистості» [1].

Світовий педагогічний досвід та власний досвід викладання промовисто свідчать про те, що одним із найважливіших рушійних факторів у процесі навчання майбутніх перекладачів є мотиваційний, або ціннісно орієнтаційний. Ми цілком погоджуємось із думкою сучасних дослідників, що високий ступінь мотивації навчальної діяльності суб'єктів навчання на заняттях забезпечує їхню зацікавленість у навчальній діяльності [3].

Процес підготовки майбутніх професіоналів у сфері перекладу передбачає використання комплексного підходу, який вимагає від викладача не лише наявності ґрунтовних знань свого предмету, загальної ерудиції та високої культури, а й глибокого розуміння психологічних особливостей організації навчання, які сприяють формуванню та розвитку професійної особистості майбутнього перекладача.

Список використаних джерел:

1. Божович Л. И. Проблемы формирования личности / Под ред. Д. И. Фельд-штейна / Л. И. Божович. - М.: Ин-т практ. психологии, 1997. - 37 с.
2. Зимняя И. А. Психология обучения неродному языку / И. А. Зимняя. -М: Рус. яз., 1989. - 219 с.
3. Волобуєва О. Ф. Щодо основ комунікативно-мотивованого підходу до оволодіння іноземною мовою / О. Ф. Волобуєва, О. М. Гринчишин // Зб. наук. праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Проблеми загальної і педагогічної психології / За ред. С. Д. Максименка. -К., 2002. - Т. IV, ч. 6. - С. 65-67.
4. Халеева И. И. Основы теории обучения пониманию иноязычной речи: (подготовка переводчиков) / И. И. Халеева. - М.: Высш. шк., 1989. - 236 с.